

Tomi Marttila, Pia Mattila
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö, 2023

VÄKIVALTARIKOLLISTEN KANSSA TYÖSKEN- TELY YHDYSKUNTASEURAAMUSTYÖSSÄ

**Tutkimus työn vaikuttavuudesta työntekijöiden kokemusten mu-
kaan**

TIIVISTELMÄ

Tomi Marttila, Pia Mattila

Väkivaltarikollisten kanssa työskentely yhdyskuntaseuraamustyössä. Tutkimus työn vaikuttavuudesta työntekijöiden kokemusten mukaan.

Sivut 51 ja liitteet 2

Kevät 2023

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK)

Tutkimuspainotteisen opinnäytetyön tarkoitus oli tutkia ja tuottaa tietoa Rikosseuraamuslaitokselle yhdyskuntaseuraamustyöntekijöiden kokemuksista työskentelyn vaikuttavuudesta väkivaltarikollisten kanssa. Tavoitteena on tuoda Rikosseuraamuslaitokselle tietoa siitä, kuinka työntekijät yhdyskuntaseuraamustoimistoissa kokevat nykyisin keinoin pystyvänsä tukemaan väkivaltarikollisia rikoksetomaan elämään sekä millä tavoin työskentelyä vaikuttavuuden paranemiseksi tulisi kehittää.

Tutkimuksen kohderyhmäksi rajautui rikoksen tekohetkellä 21 vuotta täyttäneet aikuisina tuomitut väkivaltarikolliset. Tutkimuksessa ei käsitellä seksuaalirikoksia.

Opinnäytetyö toteutettiin sekä kvantitatiivisena että kvalitatiivisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin Wepropol-kyselylomakkeella. Kyselyn kysymykset pohjautuivat kahteen tutkimuskysymykseen. Webropol-kyselyyn vastasi 14 rikosseuraamustyöntekijää Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistoista. Sisällysanalyysin avulla luotiin kokonaiskuva vastauksista niin numeraalisesti kuin sisällöllisesti.

Tutkimustulosten perusteella yhdyskuntaseuraamustyöhön kaivattaisiin uusia vaikuttavia keinoja ja menetelmiä työskentelyyn väkivaltarikollisten kanssa. Suurimmaksi haasteeksi koettiin tuomion saaneen päihde- ja mielenterveysongelmat. Tätä havaintoa tukee myös opinnäytetyön lähdemateriaali. Rikosseuraamuslaitoksen omat tukitoimet yksinään eivät riitä työskentelyyn väkivaltarikollisten kanssa. Puutteena koettiin muun muassa koulutusten sekä ohjelmatoimien saatavuus työntekijöille. Uusintarikollisuuden ennaltaehkäisyyn ulkopuolisten toimijoiden tukimuodot koettiin tärkeiksi.

Asiasanat: väkivaltarikokset, Rikosseuraamuslaitos, yhdyskuntaseuraamustyö, vaikuttavuus

ABSTRACT

Tomi Marttila, Pia Mattila

Research on working with violent offenders in the probation work of the Prison and Probation Service of Finland. The effectiveness of work according to employees' experiences.

51 pages and 2 appendices

Spring 2023

Diakonia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree in Social Services

Bachelor of Social Services

The purpose of this research-oriented thesis was to study and produce information for the probation work of The Prison and Probation Services of Finland how workers experience the effectiveness of the work with violent criminals. The aim was to provide the Prison and Probation Services with information about the employees in probation work the awareness of, how employees in community service currently feel that they can support violent offenders in a life without crime. The aim was also to study, how the work should be developed to improve their effectiveness.

The scope was narrowed down to the investigation of adult offenders who were at least 21 years old when they committed a violent crime. The study does not deal with sexual offenses.

The thesis was conducted as both quantitative and qualitative research. The data was collected by using a Webropol questionnaire, and the questions in the questionnaire were based on the two of our research questions. The Webropol survey was answered by 14 workers from the probation offices in Helsinki and Uusimaa. Content analysis enabled us to create an overall picture of the responses both numerically and in terms of content.

The results of the study indicate that new effective methods and methods of working with violent criminals are needed for probation work. The main challenges were the substance abuse and mental health problems of the convicted person, which is in alignment with previous research used as source material in this thesis. The support measures provided by the Prison and Probation Service alone are not sufficiently effective for work with violent criminals. The lack of training for the employees and the lack of rehabilitation work were also considered to the problems. To prevent crime from happening again, the forms of support provided by external actors were very important.

Keywords: Violent crimes, Prison and Probation work, probation work, effectiveness

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KRIMINOLOGIAN PÄÄTEORIAT JA TYÖSKENNELY VÄKIVALTARIKOLLISTEN KANSSA.....	6
2.1 Pääteorit.....	6
2.2 Desistanssityöskentely ja What Works- suuntaus	8
3 VÄKIVALTARIKOLLISUUS.....	10
3.1 Väkivaltarikos	10
3.2 Uusintarikollisuus	12
3.3 Syrjäytyminen ja yhteiskuntaan integroituminen	13
4 RANGAISTUKSET.....	14
4.1 Yhdyskuntapalvelu ja ehdonalaisten vapauden valvonta	14
4.2 Aikuisen ehdollinen vankeus ja valvontarangaistus	15
5 RIKOSSEURAAMUSLAITOS TYÖELÄMÄKUMPPANINA	16
5.1 Rikosseuraamuslaitos	17
5.2 Yhdyskuntaseuraamustoimistot	18
6 YHDYSKUNTASEURAAMUSTUKI ASIAKKAILLE	19
6.1 Ohjelmatyö.....	19
6.2 Päihdetyö	21
6.3 Sosiaalinen kuntoutus.....	22
6.4 Aggredi.....	22
7 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	24
8 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	26
8.1 Opinnäytetyön eteneminen ja aineiston keruu	26
8.2 Aineiston analysointi	29
9 TUTKIMUSTULOKSET	30
9.1 Taustatiedot	30
9.2 Väkivaltarikollisuus ja sen uusiminen	33

9.3 Rangaistusajan nykyiset tukitoimet sekä ehdotukset uusiin tukitoimiin	34
9.4 Koulutukset ohjelmatyöhön	35
9.5 Kokonaisvaltainen tuki ja ohjaaminen palveluihin	36
9.6 Uudet haasteet ja kehittämissuhteet työssä	36
10 EETTISET LÄHTÖKOHDAT JA LUOTETTAVUUS	37
11 POHDINTA	39
12 JATKOTUTKIMUKSEN AIHEITA.....	43
LÄHTEET.....	45
LIITE 1. Kyselylomakkeen kysymykset.....	52
LIITE 2. Saatekirje	54

1 JOHDANTO

Väkivaltarikollisuus nähdään usein yksittäisenä impulsiivisena tekona, vaikka sen taustalla saattaa olla monisyinen ongelma. Väkivaltarikos koskettaa myös muita kuin itse tekijää ja uhria. Väkivallanteot ovat uutisoinnin myötä tulleet näkyväksi yhä useammalle, ja huolestuttavinta rikoksissa ovat vakavien tekojen laatu sekä tekijöiden nuori ikä. Vaikka väkivaltarikollisuutta tuodaan esille, väkivaltarikos työskentelyn vaikuttavuutta ennaltaehkäisyyn ei tehdä juuri näkyväksi. Työskentelyn sekä ennaltaehkäisyn vaikuttavuutta pystytään osaksi mittamaan tilastojen avulla, jotka kertovat väkivaltarikosten sekä uusintarikollisuuden määrästä. Yhteiskunnallisesti väkivaltarikollisuus haastaa eri ammattiryhmiä ja heidän ammattitaitoaan.

Opinnäytetyön aiheen tarve oli lähtöisin Rikosseuraamuslaitokselta. Organisaation tehtävänä on täytäntöön panna rikoksesta tuomitun vankeus- sekä yhdyskuntaseuraamusrangaistukset. Rikosseuraamustyöntekijä laatii rangaistusta suorittavan kanssa rangaistusajan suunnitelma, jossa asiakas ja hänen tarvitsemansa tuki otetaan kokonaisvaltaisesti huomioon. Rikosseuraamuslaitos toimi opinnäytetyömme työelämäntahona. Emme tarvinneet tutkimuslupaa opinnäytetyöhömmme, sillä tutkittava kohde oli henkilökunta eivätkä Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaat. Työmme tarkoituksena oli tutkia ja selvittää yhdyskuntaseuraamustyön henkilökunnan kokemuksia ja näkemyksiä työskentelystä ja sen vaikuttavuudesta väkivaltarikollisten kanssa. Tarkoituksemme oli kartoittaa henkilöstön kehitystoiveet organisaatiossa, jotta työskentely olisi mahdollisimman vaikuttavaa haasteissa väkivaltarikollisten kanssa. Tavoitteenamme oli tuottaa yhdyskuntaseuraamustoimistolle tietoa tämänhetkisistä haasteista, resursseista ja työssä käytössä olevista metodeista. Tavoitteenamme oli tuoda esille kehittämisideoituksia, joista yhdyskuntaseuraamustoimistot voisivat hyötyä kyseisen asiakas-kunnan kanssa työskennellessään. Tutkimustulosten perusteella esittelimme Rikosseuraamuslaitokselle kehittämisideoita, jotka parantaisivat rikosseuraamustyöntekijöiden työn vaikuttavuutta väkivaltarikollisten haasteisiin.

Opinnäytetyömme aihe valikoitui myös oman työkokemuksemme kautta kiinnostuksestamme työn vaikuttavuuteen ja väkivaltarikollisuuteen. Opinnäytetyö aihetta valittaessa oli maailmanlaajuisesti iskenyt koronapandemia, joka vaikutti koko yhteiskuntaan. Pandemia haastoi erittäin voimakkaasti Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntaseuraamustoimistojen henkilöstöä. Työntekijöiden työ sisältää rangaistusajan valvontaa sekä laaja-alaista sosiaalista työtä. Asiakaskuntana on merkittävästi heikossa asemassa olevia asiakkaita.

Tutkimuksen kohderyhmäksi rajasimme rikoksen tekohetkellä 21 vuotta täyttäneet henkilöt, jotka tuomitaan aikuisina. Väkivaltarikoksista rajasimme pois myös seksuaalirikokset. Keskiössä rikoskäyttäytymisessä on uusintarikollisuus. Teoria-aineiston kokosimme kansallisista sekä kansainvälisistä teoria- ja tutkimusaineistoista. Lisäksi toimimme opinnäytetyöhömme jo olemassa olevaa validia tilasto- ja tutkimustietoa väkivaltarikollisuudesta ja sen uusiutumisesta.

Toteutimme opinnäytetyömme laadullisella ja määrällisellä tutkimusmenetelmällä sekä keräsimme aineistoa puolistrukturoidulla ja strukturoidulla Webropol-kyselylomakkeella. Kysely lähetettiin Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimiston rikosseuraamustyöntekijöille.

2 KRIMINOLOGIAN PÄÄTEORIAT JA TYÖSKENTELY VÄKIVALTARIKOLLISTEN KANSSA

Kriminologia syntyi 1800-luvulla ja ensimmäiset rikostilastot tilastoitiin Ranskassa vuonna 1825. Kriminologian tieteenala tutkii rikoksia, jotka rikkovat yhteiskunnan asettamia sosiaalisia normeja vastaan. Lisäksi tieteenala tutkii rikosten aiheuttamia reaktioita. Maailman, sekä yhteiskunnallisten muutosten takia, on kriminologiaa vuosien saatossa kehitetty sosiologian, sosiaalipsykologian, yhteiskuntapolitiikan, psykologian, psykiatrian, taloustieteen ja historian avulla. (Kivivuori ym., 2018, s.17, 39.) Vuonna 2013 Janne Kivivuori eritteli seitsemän kriminologian teoriasuuntausta, jotka voivat yhdessä selittää teoreettisesti rikoksen syitä, tapahtumaa ja tekoa. Näistä teoriasuuntauksista esittelemme opinnäytetyösämme viisi, jotka ovat vahvasti kytköksissä väkivaltarikollisuuden syihin ja niiden toteuttamiseen (Kivivuori, ym.,2018, 144–200.)

2.1 Pääteoriat

Itsekontrolliteoria on keskeinen rikoskäyttäytymistä selittävä valikoitumisteoria. Teorian mukaan heikon itsekontrollin omaava henkilö hakee impulsiivisella ja harkitsemattomalla tavalla hyötyä rikollisuudesta. Motiivina väkivaltarikokseen voivat olla rikoksen tuoma nopea taloudellinen hyöty tai rikos voi olla kostotoimenpide. (Kivivuori ym., 2018, s.147–150.) Heikko itsekontrolli on altistava tekijä impulsiiviselle käyttäytymiselle, tunteettomuuteen tilanteissa, riskialttiuteen, sekä sosioekonomisesti heikko- osaisuuteen. Lisäksi heikko itsekontrolli on myös riskitekijä uusintarikollisuuden syntymiseen, jos henkilö ei saa tarvitsemaansa tukea ja kuntoutusta. (Delisi & G. Vaughn, 2008, s. 520–521.)

Itsekontrollin kehitykseen vaikuttavat vakaa, tasapainoinen ja johdonmukainen kasvatus, joilla on vaikutusta henkilön itsekontrollin kehitykseen. Perinnölliset tekijät, kuten ADHD eli tarkkaavaisuuden häiriö, voivat vaikuttaa ihmisen impulsiivisuuteen ja itsekontrolliin. Tällöin kuntoutus ja lääkehoito ovat avainasemassa henkilön impulsiivisuuden ja itsekontrollin kehitykseen. (Kivivuori ym., 2018, s.

152–153.) Aikuisten vankien keskuudessa ADHD:n esiintyvyys on 26,2 %, joka on 5–10 kertaa yleisempää, kuin muussa väestössä. Nuorilla vangeilla ADHD:n esiintyvyys on 30,1 %. (Leppämäki, 2017.)

Yleisessä paineteoriassa tarkastellaan vahvasti rikollisuuden yhteyttä heikkoon sosioekonomiseen taustaan, negatiivisiin ärsykkeisiin ja traumakokemuksiin elämässä. Vanhempien heikolla koulutuksella ja heikolla sosioekonomisella taustalla on yhteyttä Suomessa nuorten rikoskäyttäytymiseen. Paineteoria ei käsitä pelkästään sosioekonomisesti heikossa asemassa olevia. Sen mukaan myös negatiiviset elämäkokemukset saattavat heikentää henkilöä suoriutumasta yhteiskunnan asettamista velvollisuuksista, jolloin henkilö saattaa syyllistyä rikoksiin. (Kivivuori ym., 2018, s. 157–161.) Vuonna 2021 julkaistussa rekisteritutkimuksessa tutkittiin, kuinka huono-osaisilla asuinalueilla asuminen vaikutti ihmisen rikoskäyttäytymiseen. Tutkimus suoritettiin Suomen yhdeksässä suurimmassa kaupungissa hyödyntäen 500 000 henkilön rekisteritietoja 17 vuoden ajalta. Tutkimustulokset osoittivat, että huono-osaisella alueella asuvalla oli 30-kertainen riski syyllistyä rikokseen ja 10–15 % väkivaltarikokseen kuin hyväosaisella alueella asuvalla. Tulokset eivät osoita, että ympäristöllä itsellään on vaikutusta rikoskäyttäytymiseen, vaan rikokseen syyllistyvät asuvat useammin huono-osaisilla alueilla. (Airaksinen ym., 2021, s. 1–9.) Stressaavat ja epämiellyttävät tilanteet voivat altistaa henkilön negatiivisiin väkivaltaisiin tilanteisiin, sekä päihteiden käyttöön, jolloin riski rikollisuuteen on suurempi (Froggio & Agnew, 2007).

Sosiaalisen kontrollin teorian lähtökohtana on, että kontrollit estävät ihmisiä rikkomasta yhteisön normeja. Teoria käsittää neljä sidettä, jotka vaikuttavat ihmisen rikoskäyttäytymiseen. Ensimmäinen side käsittää tunnepohjaiset siteet, kuten ihmissuhteet elämässä. Vahvoilla ihmissuhteilla on merkitystä rikolliskäyttäytymiseen ja kontrolliin. Mitä vahvemmat ihmissuhdesiteet henkilö omaa, sitä suuremmat vaikutukset niillä on rikoksettomaan käyttäytymiseen. Ihminen ei lähtökohtaisesti halua negatiivisella käytöksellään vaarantaa tärkeitä ja vahvoja ihmissuhteita. Toisena siteenä teoria käsittää parisuhteen, perheen, koulutuksen ja työn. Jos ihminen on kiinnittynyt kyseisiin instituutioihin, on silloin rikollisuus epätodennäköisempää. Kolmantena siteenä teoria käsittää laillisten toimintojen määrän arjessa. Esimerkiksi harrastuksilla, koululla ja työllä on merkitystä rikoksettomaan

elämään. Viimeinen side käsittää lakien ja asetusten noudattamisen, joita valvoivat eri instituutiot ja viranomaiset. (Kivivuori ym., 2018, s. 164–166.)

Oppimisteorian mukaan rikollisuus ja rikosmyönteinen ajattelu opitaan vuorovai-
kutuksessa sosiaalisissa tilanteissa toisen henkilön kanssa tai ryhmissä. Henkilö
oppi tilanteissa myönteisen rikoskäyttäytymisen sekä tavan ajatella rikoksista.
Tähän voi kuulua rikoksen vähättely neutralisoimalla rikostekoja. Rikoksen neut-
ralisaation keskeinen syy on sosiaalisissa tilanteissa oppiminen, jolloin rikosteon
riski voi suurentua. Rikosmyönteisyyttä voivat lisätä eri internet alustat, alakult-
tuurit, kuten jengit sekä muut ryhmät, joissa rikosmyönteistä ajattelua esiintyy.
(Rikoksentorjunta.fi, i.a.-d.)

Leimaantumisteoria käsittää sosiaalisen torjunnan ja identiteetti muutoksen. So-
siaalisessa torjunnassa ihmiset eivät halua olla kytköksissä rikollisuuteen ja ri-
koksiin, koska rikollisuus vaikeuttaa integroitumista yhteiskuntaan, sekä sosiaa-
listen suhteiden luomisiin. Leimaantumisteorian mukaan yhteiskunta näkee rikok-
seen syyllistyneen rikollisena, vaikka syyllistynyt ei identifioi itseään enää rikol-
liseksi. Sosiaalisen torjunnan virallisia torjuntamuotoja ovat muun muassa rikos-
rekisteri ja sen tarkistaminen tietyissä ammateissa. (Kivivuori ym., 2018, s. 183–
185.) Identiteetti muutos taas käsittää rikollisen minäkuvaa suhteessa ympäristön
ajatteluun. Rikoksiin syyllistyneellä henkilöllä voi olla vaikeuksia integroitua takai-
sin yhteiskuntaan, jos hän on tippunut tärkeiden instituutioiden ulkopuolelle, tai
jos sosiaaliset suhteet ovat kärsineet rikollisuuden takia. (Rikoksentorjunta, i.a.-
d.)

2.2 Desistanssityöskentely ja What Works- suuntaus

Suonio (2014, s. 78–79) kertoo artikkelissaan, että desistanssilla tarkoitetaan
prosessia, jolloin rikollinen irtaantuu rikollisesta elämästä ja hänen rikosajatte-
lunsa muuttuu rikoskielteiseksi. Desistanssi prosessi on monimuotoinen ja on kyt-
köksissä vahvasti elämäntilanteeseen, sekä sen hetkisiin sosiaalisiin suhteisiin.
Desistanssia lisää desistanssi työskentelyt, kuten johdonmukaiset rikoskeskus-
telut. Keskusteluissa otetaan huomioon voimavara lähtöinen työskentely sekä
asiat, jotka vaikuttavat rikoksettomaan elämään. asiat voivat olla muun muassa

työt, opiskelu, parisuhde sekä ikääntyminen. Desistanssia heikentää muun muassa mielenterveys- ja päihdeongelmat, sekä esimerkiksi asunnottomuus.

Yhdyskuntaseuraamustyön peruseriaatteena on desistanssi työskentely. Euroopan neuvoston yhdyskuntaseuraamustyön säännöissä kerrotaan, että yhdyskuntaseuraamustyössä tärkeässä roolissa ovat asiakkaan auttaminen, sekä asiakkaan ohjaaminen. Viranomaisten tavoitteena on uusintarikollisuuden minimointi ja yhdyskuntaseuraamustyön tehtävänä on tarjota tuomiota suorittavalle mahdollisuuksia, tarvittavia kykyjä sekä resursseja takaisin yhteiskuntaan kiinnittymiseen. (Euroopan neuvosto, 2009.)

Tärkeimpänä What Works- suuntauksen tärkeintä mallia pidetään RNR- mallia, eli riski-, tarve- ja vastaavuuseriaate mallia (risk-need-responsivity). RNR- malli perustuu pääosin sosiaalisten oppimisten teorioihin. Näiden mukaan ihminen on oppinut rikollisen toiminnan muodot elämässään ja lähtökohtaisesti hänen toimintaansa voi muuttaa kuntoutusten kautta. Rikosseuraamuslaitoksen työskentelyssä näkyy myös vahvasti Desistanssityöskentely. Sen lähtökohtana on rikollisuudesta irtautumista integroitumalla vahvemmin yhteiskuntaan, joka voi olla työpaikan saanti, koulutuksen lisääminen sekä itsekontrollin vahvistaminen. (Tyni, 2015.) What Works- periaatteilla toteutetut kognitiivis- behavioraaliset ohjelmat ovat osallistunut tehokkaiksi väkivaltarikollisten kanssa työskentelyssä. Uusintarikollisuus on vähentynyt ohjelmatöiden käyneiden keskuudessa jopa 20–30 %. Dynaamisten tekijöiden työstäminen rikostyöskentelyssä on osoittautunut vaikuttavaksi. Dynaamisia tekijöitä ovat muun muassa rikosmyönteisyys, heikko impulssikontrolli, tunnetaidot sekä heikot kognitiiviset taidot. (Konttila ym., 2018, s. 4.)

3 VÄKIVALTARIKOLLISUUS

Väkivallan tekeminen, sekä sen uhriksi joutuminen painottuvat nuoriin ikäryhmiin. Korkeimmillaan riski on 20-vuotiaana ja ikävuodesta 21 alkaen riski laskee. Poikkeuksen tähän tuovat henkirikokset, joissa sekä uhrien että tekijöiden keskimääräinen ikä on korkeampi, kuin muussa väkivaltarikollisuudessa. Riskitekijät väkivaltarikollisuudelle ovat nuori ikä, miessukupuoli ja syrjäytyminen. Myös matala koulutustaso, asunnottomuus, alhainen asema ammatissa sekä pienet tulot ovat altistavia tekijöitä väkivaltarikollisuudelle. Tilastoiduista vuonna 2020 tapahtuneista väkivaltarikoksista 90 prosenttia olivat perusmuotoisia tai lieviä pahoinpitelyitä. (Näsi & Koltora, 2020b, s. 41, 46–47, 51.) Väkivaltarikollisuudessa tyypillistä on, että suurin osa rikollisuudesta jää poliisilta piiloon, johon vaikuttaa usein teon laatu. Etenkin lievemmät rikokset jäävät useammin poliisille ilmoittamatta, kuin raskaammat rikokset. (Rikoksantorjunta.fi, i.a.-f.)

3.1 Väkivaltarikos

Maailman terveysjärjestö WHO:n määrittelyn mukaan väkivalta on vallan tai fyysisen voiman käyttöä tahallaan tai uhkaamista sillä. Kohdistuu toiseen ihmiseen, ihmiseen itseensä, yhteisöön tai ihmisryhmään. Väkivalta voi johtaa psyykkisen tai fyysisen vamman syntymiseen, kuolemaan, perustarpeiden tyydyttämättä jäämiseen tai kehityksen häiriytymiseen. Tyypillisesti väkivallan tekijät Suomessa ovat miehiä. Nuoret miehet ovat väkivallan riskiryhmää sekä uhreina, että tekijöinä. Suomessa tilastoiduissa väkivaltarikoksissa, alkoholinkäyttö liittyy huomattavaan osaan tapauksista. Yhteiskunnalle ja yksilöille väkivalta aiheuttaa sosiaalisia, terveydellisiä, sekä taloudellisia haittoja. Väkivallan ehkäisy onkin monissa kansainvälisissä ohjelmissa ja sopimuksissa tavoitteena. Väkivallan vähentäminen ja ehkäisy vaativat kuitenkin laajaa yhteistyötä. (Rikoksantorjunta.fi, i.a.-c.)

Suomen laki määrittää väkivaltarikollisuuden viiteen eri rikosnimikkeeseen. Rikosnimikkeitä ovat tappo, murha, surma, lapsen surma sekä pahoinpitely. (Suonpää & Raeste, 2022, s. 11.). Taposta tuomio on vähintään kahdeksan vuotta

vankeutta. Murha rikosnimikkeenä tarkoittaa tappoa, joka on suunniteltua ja erittäin julmalla tavalla toteutettua. Kun tappo kohdistuu virkamieheen tai järjestystä ylläpitävään työntekijään virkansa puolesta esimerkiksi poliisiin, on rikosnimike silloin aina murha. Murha rikosnimikkeestä tuomio on elinkautinen vankeutta. Surma on kuolemantuottamus, jossa on lieventäviä asiahaaroja ja tuomio on neljästä kuukaudesta neljään vuoteen vankeutta. Pahoinpitelyssä tuotetaan toiselle väkivallalla tai muulla tavalla ruumiillista haittaa. Tuomio pahoinpitelystä on sakosta enintään kahdeksi vuodeksi vankeutta. Törkeässä pahoinpitelyssä tekijä aiheuttaa vakavan vamman, sairauden tai asettaa toisen hengenvaaraan. Jos rikoksessa on käytetty ampuma- tai teräasetta ja rikos on törkeä, on tuomio vuodesta kymmeneen vuotta vankeutta. Kuolemantuottamuksesta tuomio on sakosta enintään kaksi vuotta vankeutta. Jos kuolemantuottamus on törkeästä laiminlyönnistä johtuva ja kokonaisuudessaan törkeä, on tuomio neljästä kuukaudesta kahteen vuoteen vankeutta. Tappelussa uhrille tuotetaan ruumiillista väkivaltaa ja osallisia voi olla useita. Tästä tuomio voi olla sakosta kahteen vuoteen vankeutta. (A 578/1995.)

Vuosina 2010–2018 58 % henkirikoksista tapahtuivat päihteiden vaikutuksen alaisina, joissa rikoksen tekijä sekä uhri olivat molemmat päihtyneinä. 43 %:ssa tapauksista surmauhrit olivat surmaajan tuntema henkilö. Henkirikoksen tekijöistä 59 % oli tehnyt viimeisen kymmenen vuoden aikana henki- tai pahoinpitelyrikoksen ja viimeisen viiden vuoden aikana 31 % oli suorittanut ehdotonta vankeusrangaistusta. Henkirikos tilastoissa Suomi on Euroopan Unionin kuudes ja suuri osuus tekijöistä ovat työttömät päihdeongelmaiset miehet, joilla on suuri riski rikollisuudelle. 60 % henkirikoksista tapahtui miesten välillä, 28 %:ssa tapauksista mies kohdisti teon naiseen, 9 %:ssa nainen mieheen ja naisten välillä henkirikoksia tapahtui 3 %. (Lehti, 2020.) Miehet ovat tilastollisesti useammin henkirikoksissa tekijä kuin uhri. Viimeisen kymmenen vuoden aikana henkirikoksissa tekijänä oli mies 84 % ja nainen 16 %. Tyypillisin henkirikoksen tekopaikka on yksityisasunto, joka oli rikospaikkana 60 %:ssa kaikista henkirikostapauksista vuonna 2021. (Suonpää & Raeste, 2022, s.18.)

Vuonna 2020 Suomessa tehtiin 95 väkivaltarikosta, jotka johtivat uhrin kuolemaan. Henkirikosten määrä nousi 14 % edeltävään vuoteen verrattaessa, vaikka

lievät väkivaltarikokset laskivat vuonna 2020. Tähän on voinut vaikuttaa koronapandemiasta johtuvat rajoitukset Suomessa, jotka ovat vaikuttaneet muun muassa baarien sekä yökerhojen aukioloaikoihin. (Näsi & Kolttora, 2021a.) Vuosittain yli 35 000 rikosta liittyen väkivaltaan tulee poliisin tietoon. Henkirikokset, pahoinpitelyt ja seksuaalirikokset kuuluvat näihin. Perheväkivaltaa tapahtuu paljon ja näistä poliisi saa ilmoituksia vuodessa lähes 5 000. (Poliisi, 2022.) Vuonna 2021 Suomessa tehtiin 94 kuolemaan johtanutta väkivaltarikosta ja pahoinpitelyrikoksia yhteensä 34 123. (Kolttola, 2022, s. 6.) Kuitenkin suuri osa väkivaltarikoksista jää ilmoittamatta poliisille. Varsinkin, jos kyseessä on lievempi väkivaltarikos. (Rikoksentorjunta.fi, i.a.-a.)

3.2 Uusintarikollisuus

Vaikuttavuustavoitteena Rikosseuraamuslaitoksella on rangaistusta suorittavien uusintarikollisuuden riskin vähentäminen. Uusimistilastot, joita Rikosseuraamuslaitoksella on, perustuvat aineistoon, jotka koskevat rangaistusta suorittavia. Tutkimusten mukaan suurin osa uuteen tuomioon johtavista rikoksista tehdään melko nopeasti, kun edellinen rangaistus on päättynyt. Uusimisrikollisuuden kehitystä Rikosseuraamuslaitos arvioi ensisijaisesti viiden vuoden seuranta-ajan pohjalta. Tilastointia, joka perustuu kolmen vuoden seuranta-aikaan, käytetään lähinnä suuntaa antavana ja täydentävänä. Vuoden 2021 tilastoinnin perusteella uusintarikollisuus yhdyskuntapalvelun suorittaneissa viiden vuoden seurantajaksoilla oli 30,8 % ja kolmen vuoden seurantajaksoilla 19,8 %. Edeltävään vuoteen verrattuna ei merkittäviä muutoksia uusintarikollisuudessa tapahtunut. Pidemmältä aikaväliltä katsottuna uusintarikollisuuden vähentymiseen on vaikuttanut muun muassa rikollisuuden määrän yleinen lasku, ikääntyvä väestö ja tähän peilaava keski-ikänsä nousu rangaistusta suorittavilla. Ikääntyminen vähentää uusimisalttiutta. (RISE, 2022a, s. 22–25.)

Rikoksen kerran tehneellä on merkittävä riski usein uusia tekonsa, jota voidaan ennaltaehkäistä rikoksiin syyllistyneille suunnatuilla toimilla. Toimia ovat päihdehoito, nuorisotyö ja työpajatoiminta, kun kyseessä ovat nuoret. (Rikoksentorjunta.fi, i.a.-e.) Rikoksentorjuntaneuvosto toimii oikeusministeriön yhteydessä,

joka toteuttaa sekä suunnittelee toimenpiteitä rikosten ennaltaehkäisyyn. Sen toiminnassa keskeisintä ovat rikosten ehkäisyyn liittyvän yhteistyön edistäminen, sekä vaikuttavista menetelmistä tiedottaminen rikosentorjunnassa. Vastuu toimista uusintarikollisuuden vähentämiseen on Rikosseuraamuslaitoksella. (Oikeusministeriö, i.a.)

3.3 Syrjäytyminen ja yhteiskuntaan integroituminen

Syrjäytyneellä tarkoitetaan henkilöä, joka on pudonnut tai kiinnittynyt heikosti yhteiskunnan normeihin. Yhteiskunnan normeja ovat koulutus, työ, sekä sosiaali- ja terveyspalvelut. Syrjäytymisen suurimmat tekijät ovat köyhyys sekä huono- osaisuus. Syrjäytyneellä henkilöllä on usein kasautunut suuri määrä ongelmia, jotka vaikuttavat henkilön psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen. (Raunio, 2006.) Syrjäytymistä koskee kriminologian sosiaalisen disorganisaation teoria, jonka mukaan elinympäristöllä ja elinolosuhteilla on vaikutusta rikollisuuteen ja rikolliskäyttäytymiseen. Alueet, joissa sosiaaliset suhteet ja sosioekonomiset ongelmat ovat suuria, esiintyy eniten rikollisuutta. Näiden alueiden väestöllä ei esiinny samanlailla epävirallisen sosiaalisen kontrollin muotoja kuin hyvinvoivilla alueilla. (Kivivuori ym., 2018.) Yhteiskuntaan integroitumiseen ja sijoittumiseen Rikosseuraamuslaitoksella on ohjelmatöitä, joilla edesautetaan tuomitun yhteiskuntaan sijoittumista. Sosiaalisella kuntoutuksella, jota myös rikosseuraamusalalla toteutetaan, pyritään vaikuttamaan tuomitun sosiaalisiin valmiuksiin tai ylläpitämään niitä, sekä lisäämään henkilölle arkielämän taitoja. Myös työelämään tai ammatillisiin opintoihin ohjaaminen tai muuten valmistautuminen elämään seuraamuksen jälkeen ovat keinoja, joilla rikosseuraamusalan asiakkaita autetaan sosiaalisessa kuntoutuksessa. Toimintaa ovat esimerkiksi velkaneuvonta, asumistaitojen kurssit, terveys- tai arkitaitoneuvontaryhmät, sekä erilaiset ohjelmat vanhemmuuden tukemiseen. (RISE, 2020a.)

4 RANGAISTUKSET

Yhdyskuntaseuraamusrangaistus on tuomioistuimen tuomitsema rangaistus, joka suoritetaan vankilan ulkopuolella siviilissä. Tuomioita ovat yhdyskuntapalvelu, ehdonalaisen vapauden valvonta, valvontarangaistus ja ehdollinen vankeus. Rangaistusajan suunnitelmassa huomioidaan asiakkaan rikoskäyttäytyminen ja siihen johtaneet syyt. Suunnitelmaan voidaan sisällyttää tarvittavat tukitoimet työskentelyn päämäärän saavuttamiseksi. (RISE, 2020b.) Työskentelyn päämääriä voivat olla päihdeongelmien hoito sekä kouluttautuminen ja työllisyys. Rangaistusta suorittava laatii nimetyn rikosseuraamustyöntekijän kanssa rangaistusajan suunnitelman ensimmäisellä valvontakäynnillä, johon sisällytetään valvontakäynnit, aikataulu, yhdyskuntapalvelu suorituspaikka, sekä muut tukitoimet. (RISE, 2022g.) 30.4.2022 päättyneellä vuoden seurantajaksolla yhdyskuntapalveluun tuomittiin 1195 henkilöä, valvontarangaistukseen 54 henkilöä ja ehdolliseen vankeuteen 27 henkilöä (RISE, 2022b, s. 6).

Yhdyskuntaseuraamustyö on nostanut suosiotaan Euroopan neuvoston maissa, ja maat ovat kehittäneet rangaistusmuotoja kuntouttavimmiksi ja tehokkaammiksi. Useassa maassa yhdyskuntarangaistukset ovat ohittaneet vankeusrangaistusten määrät. Vuoden 2018 Space II tilastoissa kävi ilmi, että yhdyskuntaseuraamustuomiota Euroopassa suoritti 202 asukasta per 100 000, kun vankilassa olevien vankien määrä oli 102,5 per 100 000 asukasta. Suomessa yhdyskuntaseuraamusrangaistuksen luku oli 52,3/100 000 asukasta, kun taas vankien määrä oli 51,1/100 000 asukasta. (Leinonen ym., 2019, s. 29–30.)

4.1 Yhdyskuntapalvelu ja ehdonalaisen vapauden valvonta

Yhdyskuntapalvelu (YKP) on rangaistus, jossa tuomittu suorittaa tuomion tekeillä yleishyödyllistä työtä voittoa tavoittelemattomassa palvelupaikassa, jonka rikosseuraamustyöntekijä määrittää hänelle. Yhdyskuntapalvelun pituus määräytyy vankeustuomion pituudesta ja pituus voi olla 14–240 tuntia. Yksi tunti työtä yhdyskuntapalvelussa vastaa yhtä päivää vankeutta. Jos tuomio on määrätty

ehdollisen vankeuden oheisrangaistuksena, on silloin maksimipituus kyseisessä tuomiossa 120 tuntia. Yhdyskuntapalvelun suoritusajaksi on päihitetty rangaistusajan suorittamista, johon rikosseuraamustyöntekijä ja tuomittu laativat rangaistusajan suunnitelman. Siihen voidaan sisällyttää ohjelmatyötä ja muita tukitoimia maksimissaan 30 tuntia tai puolet rangaistusajasta. (RISE, 2020b.)

Ehdonalaisen vapauden valvonta (EAV) on Rikosseuraamuslaitoksen valvomaa rangaistusajaksi, jossa tuomittu pääsee vankeudesta vapauteen suorittamaan tuomion loppuajaksi. Valvonta määrätään, kun vankeusrangaistus on enemmän kuin yksi vuosi jäljellä, kun rikos on tehty alle 20-vuotiaana, tai kun uusintarikollisuuden riski väkivaltarikokseen on liian suuri. Valvonnan tarkoituksena on uusintarikollisuuden ennaltaehkäisy integroimalla tuomittu yhteiskuntaan. Valvonnassa tuomittu tapaa säännöllisesti rikosseuraamustyöntekijää ja valvontaan voi sisältyä erilaisia tukitoimia ja ohjelmatyötä. Valvonta voidaan tehdä yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa, jos se katsotaan tarpeelliseksi. Valvontaan voi osallistua myös tuomiota suorittavan läheiset. (RISE, 2020b.)

4.2 Aikuisen ehdollinen vankeus ja valvontarangaistus

Aikuisten ehdolliseen vankeuteen (AEV) voi tuomioistuimissa sisällyttää oheisrangaistukseksi valvontaa, jossa valvojana toimii Rikosseuraamuslaitoksen rikosseuraamustyöntekijä. Valvonnassa laaditaan rangaistusajan suunnitelma, joka voi sisältää maksimissaan 30 tuntia tai puolet rangaistusajasta kuntoutusta, avohoitoa ja/tai rikokseen kohdennettua ohjelmatyötä. Suunnitelmassa määritetään myös valvonnan tiheys, kuinka usein on tarpeellista suorittaa valvontaa, joka tukee asiakasta rikoksettomaan elämään. (RISE, 2020b.)

Valvontarangaistus (VALRA) sijoittuu ankaruudeltaan ehdottoman vankeuden ja yhdyskuntaseuraamuksen väliin ja tuomio voi olla enintään kuusi kuukautta. Valvontarangaistuksella voidaan korvata osa ehdottomista vankeusrangaistuksista, jotka olisivat lyhyitä. Mikäli valvontarangaistuksen katsotaan edesauttavan rikoksettomaan elämään, edistään sosiaalista selviytymistä, voidaan valvontarangaistus nähdä tarpeeksi vaikuttavana tuomiona. Tähän tuomittu on velvollinen

noudattamaan päiväohjelmaa, joka hänelle on toimeenpanosuunnitelmassa vahvistettu. Lisäksi valvontarangaistus edellyttää, että tuomitun asunto soveltuu rangaistuksen täytäntöönpanoon. Myös muiden asunnossa asuvien suostumus tarvitaan. Mikäli tuomitulla ei ole hyväksyttävää syytä poistua asunnostaan, tulee hänen pysytellä siellä. Valvontaa tehdään teknisesti ja viranomaisten valvovat tuomiota. Valvontaan kuuluu myös valvontakäynnit, joista ei valvottavalle ilmoiteta etukäteen. Toistuva tai vakava valvontarangaistuksen ehtojen rikkominen muuntaa rangaistuksen vankeudeksi, joka on ehdotonta. (RISE, 2022c.)

5 RIKOSSEURAAMUSLAITOS TYÖELÄMÄKUMPPANINA

Varsinaisen kriminaalihuoltotyön on aloittanut vuonna 1870 Suomen vankeusyhdistys. Yhdistys teki vapaaehtoistyötä tavoitteenaan vapautuvien vankien auttaminen asunnon, toimeentulon ja työn hankkimisessa. Yhdistyksen tavoitteena oli myös vankiloissa tapahtuvan kasvatustyön edistäminen. 1930-luvulla yhdistykselle tuli tehtäväksi vankien valvonta, jotka laskettiin ehdonalaiseen vapauteen. Yhdistyksen nimi muutettiin vuonna 1966 Kriminaalihuolto ry:ksi. Vuonna 1975 Kriminaalihuolto ry:n organisaatio vahvistettiin ja julkisoikeudellinen oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva Kriminaalihuoltoyhdistys perustettiin. Pääasiassa Kriminaalihuoltoyhdistyksen tehtävänä oli sosiaalityö, jota tehtiin erityisryhmien kanssa. Seuraamusten toimeenpanoon Kriminaalihuoltoyhdistys lähti mukaan 1990-luvulla ja yhdyskuntapalvelun kokeilu aloitettiin 1991. Tämä oli ensimmäinen oikea yhdyskuntaseuraamus. Ensimmäisen kerran yhdyskuntaseuraamukset määriteltiin vuonna 1997, jolloin tuli voimaan laki kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta. Yhteinen periaateohjelma Kriminaalihuoltoyhdistykselle ja Vankeinhoitolaitokselle luotiin vuonna 1998. (RISE, 2023.)

Osana uudelleenjärjestelyitä oikeusministeriön kriminaalipoliittisissa tehtävissä, organisaatio, joka täytäntöön pani rangaistukset, uudistettiin vuonna 2001. Tällöin oikeusministeriön vankeinhoito-osasto lakkautettiin ja perustettiin uusi

Rikosseuraamusvirasto. Samaan aikaan myös Kriminaalihuoltoyhdistys lopetti toiminnan ja Kriminaalihuoltolaitos perustettiin vastaamaan yhdyskuntaseuramusten täytäntöönpanosta. Uudistuksen myötä Kriminaalihuoltoyhdistyksen omaisuus ja työntekijät siirtyivät valtiolle. Kriminaalihuoltolaitoksen ja Vankeinhoitolaitoksen toimintaa johti Rikosseuraamusvirasto. Vuonna 2010, suuren organisaatiouudistuksen myötä, Kriminaalihuoltolaitos ja Vankeinhoitolaitos yhdistyivät Rikosseuraamuslaitokseksi. (RISE, 2023; Kriminaalihuollon tukisäätiö, i.a.)

5.1 Rikosseuraamuslaitos

Rikosseuraamuslaitos on täytäntöönpanoviranomainen, joka toimii oikeusministeriön alaisuudessa. Laitoksen tavoitteena on uusintarikollisuuden ennaltaehkäiseminen, edistään tuomittujen elämänhallintaa ja integroitumista yhteiskuntaan. Rikosseuraamuslaitokselle kuuluu kaikki Suomen rangaistusten täytäntöönpanot, sekä tutkintavankeudet. (L 953/2009.) Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntaseuramustoimiston työskentelyn laatukriteereitä ja tavoitteita linjaavat Euroopan Neuvosto ja Euroopan Komissio (Tyni, 2015).

Rikosseuraamuslaitoksen arvoihin kuuluvat inhimillinen kohtelu ja tuomioiden lähtökohtana on uusintarikollisuuden ennaltaehkäiseminen. Tuomioissa huomioidaan asiakkaan kasvu ja kehitys. Lähtökohtaisesti Rikosseuraamuslaitos uskoo desistanssiin, eli irtautumiseen rikollisuudesta, jolloin asiakasta tuetaan kiinnittymään yhteiskuntaan aktiivisilla verkostoilla. (RISE, 2020d.)

Rikosseuraamuslaitoksen kaikilla toimijoilla on sama perustehtävä, täytäntöönpano rikosoikeudellisissa seuraamuksissa. Rikosseuraamustyöntekijät ja muut virkahenkilöt huolehtivat turvallisesta ja lainmukaisesta täytäntöönpanosta rangaistuksissa. Rangaistusaika tulisi suunnitella niin, että tuomittu voi edistää rikoksettoman elämän valmiuksiaan ja saada kokemusta taidoissa, jotka tukevat elämänhallintaa. Näin hänellä on rangaistuksen jälkeen paremmat lähtökohdat sijoittua täysivaltaisena jäsenenä osaksi yhteiskuntaa. (RISE, 2020c.)

Rikosseuraamuslaitoksen arvoihin kuuluvat ihmisarvon kunnioittaminen ja oikeudenmukaisuus. Se, että yksilöllä on mahdollisuus muuttua ja kasvaa, on työtä ohjaava käsitys. Ihmis- ja perusoikeuksien turvaaminen, toiminnan kokonaisvaltainen lainmukaisuus, oikeuden ja kohtuuden noudattaminen, ovat merkki siitä, että Rikosseuraamuslaitos sitoutuu tärkeinä pitämiinsä arvoihin. Tuomittujen kohteleminen tuomion aikana asiallisesti, inhimillisesti ja tasavertaisesti, edesauttaa tuomitun yksilöllistä kehitystä ja kasvua rikoksettomaan elämään. (RISE, 2020d.)

Rikosseuraamuslaitokselle on tärkeää huolehtia työntekijöiden työhyvinvoinnista ja ammatillisesta osaamisesta. Rikosseuraamuslaitos kannustaa kehittämään osaamistaan ja tarjoaakin mahdollisuuden täydennys- ja jatkokoulutuksiin. Työhyvinvointia mitataan ja kehitetään jatkuvasti. Rikosseuraamuslaitoksella uskotaan työn mielekkyyden lisääntyvän merkityksellisillä työtehtävillä. (RISE, 2020e.)

5.2 Yhdyskuntaseuraamustoimistot

Yhdyskuntaseuraamustoimistot osana Rikosseuraamuslaitosta hoitavat omilla toimialueillaan yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoja. Seuraamukseen liittyvien lausuntojen sekä oikeuden käsittelyitä varten tehtävien toimeenpanosuunnitelmien laatiminen on osan yhdyskuntaseuraamustoimistoista tehtävänä. Monet toimistot järjestävät yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon osana kognitiivisbehavioraalisia ohjelmia sekä motivoivia keskusteluserjoja. Näillä pyritään auttamaan asiakkaiden selviytymistä sosiaalisesti, sekä tukea heidän yritystään pyrkiä elämään ilman rikoksia. (RISE, 2019b.)

Rikosseuraamusalueilla työskentelee tukipartioita. Tätä työtä tekevät ohjaajat tukevat ja valvovat rikosseuraamusasiakkaita, joiden rangaistus suoritetaan vapaudessa. Tavoitteena partioilla on tuen ja valvonnan avulla ylläpitämään tai lisäämään valmiuksia rikosseuraamusasiakkailta elää rikoksetonta elämää. Tukipartiot tukevat kohderyhmään kuuluvia suorittamaan rangaistuksensa loppuun sekä varmistamaan, että rikoksesta tuomittu on oikeana aikana hänelle määrättyssä paikassa ilman päihteiden vaikutuksia. (RISE, 2019b.)

6 YHDYSKUNTASEURAAMUSTUKI ASIAKKAILLE

Tavoitteena yhdyskuntaseuraamuksen rangaistuksen täytäntöönpanon aikana on tukea tuomitun sosiaalisen selviytymisen edistämistä, sekä lisätä valmiuksia rikoksettomaan elämään. Tuomittua tulee kohdella oikeudenmukaisesti ja kunnioittaen hänen ihmisarvoaan. Olosuhteisiin eikä tuomitun oikeuksiin voi yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpano tuoda muita rajoituksia, kuin laissa säädetään tai niitä, jotka seuraavat välttämättä seuraamuksen täytäntöönpanosta. Kun rangaistusajan suunnitelmaa lähdetään laatimaan, tarpeen vaatiessa Rikosseuraamuslaitoksen tulee tehdä tämä yhdessä sosiaali- ja terveystieteiden kanssa. Suunnitelmassa kartoitetaan rikoksesta epäillyn tukitoimenpiteiden tarvetta, sekä hänen elinolosuhteitaan. Tukitoimet, jotka edistävät tuomitun elämänhallintaa ja rangaistuksen suorittamista tulee sovittaa yhteen yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanon kanssa. (L 400/2015.)

6.1 Ohjelmatyö

Rikosseuraamuslaitoksen ohjelmatyöt ovat kehitetty kuntouttaviksi työskentelymenetelmiksi rikosnimikkeiden mukaan. Ohjelmatöillä edesautetaan tuomitun yhteiskuntaan sijoittumista. Vaikuttavaan työskentelyyn vaaditaan henkilön suostumus ja halu yhteistyöhön, sekä hänen motivointinsa suorittaa ohjelmatyöt. (Geiran & Durnescu, 2019.)

Jotta yhteiskuntaan sijoittuminen mahdollistuu ja työskentelyn vaikuttavuus toteutuu, on ohjelmatyöllä vaikutusta asiakkaan omaan rikosajatteluun ja käytökseen. Ohjelmatöiden tavoitteena on luoda korjaavia toimintamalleja, ennaltaehkäisten uusintarikollisuuden syntymisen. Rikosseuraamuslaitoksella on kognitiivis- behavioraalisia suunnattuja ohjelmatöitä väkivaltaiseen käytökseen ja sen työstämiseen. Akkreditoituja, eli tieteellisesti tutkittuja ja Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymiä ohjelmia ovat suuttumuksen hallinta (SUHA), joka on lyhykestoinen ohjelmatyö impulsiiviseen väkivaltaiseen käytökseen. Omaehtoisien muutoksen ohjelma (OMA) on pitkäkestoinen ohjelma henkilöille, joiden väkivaltainen

käyttäytyminen on vakavaa ja harkittua. Viisi keskustelua muutoksesta (VKM) sisältää kuusi yksilötapaamista, joista ensimmäinen tapaaminen on alkutapaaminen ja viisi tapaamiskertaa sisältää strukturoituja keskusteluja, joiden tarkoituksena on voimistaa asiakkaan voimavaroja empatialla, tehtävien ja keskustelujen kautta. (RISE, 2020a.)

Vuonna 2020 Suomessa yhdyskuntapalvelun tuomion suorittaneista 12 % oli väkivaltarikoksesta tuomittuja ja valvontarangaistuksen suorittaneista 11 % oli tuomittu henkeen ja terveyteen kohdistuneista rikoksista. Ehdolliseen vankeuteen tuomituista 19 % oli tuomittu väkivaltarikoksesta. Vuonna 2020 ehdonalaisen vapauden valvontaan päässeistä yhdyskuntaseuraamus asiakkaista vain viisi henkilöä suoritti väkivaltarikollisille suunnattuja ohjelmatöitä. Ehdollista vankeutta suorittavilla luku oli kuusi henkilöä, yhdyskuntapalvelua suorittavilla 13 henkilöä ja valvontarangaistusta suorittaneita ei ollut yhtään. (RISE, 2020a.)

Klepfisz ym. (2014, s. 348–362) julkaisivat tutkimusartikkelin, jossa tutkimukseen osallistui 42 vapaaehtoista miesvankia Victoriassa, Australiassa. Vapaaehtoiset olivat tuomittu väkivaltarikoksista ja he olivat suorittaneet väkivaltakäyttäytymiseen tarkoitettua interventio-ohjelman (VIP). Vankien uusimisriski väkivaltarikokseen ennen ohjelmatyön aloitusta oli kohtalainen tai suuri. Vangeille suoritettiin myös psykologiset testit ennen ja jälkeen ohjelman. Tutkimuksessa käytettiin uusintarikollisuuden ja riskitasoon liittyvää vaarallisuuden- ja väkivaltariskin arviointimenetelmää (VRS) lääkäreiden toimesta. Ohjelmatyö sisälsi tunnesäätelytaidon oppimista, sosiaalisten taitojen vahvistamista, uhritietoisuutta ja vihanhallintaa. Kohtalaisen uusintariskin omaavien vankien ohjelmatyö oli kestoltaan yhteensä noin viisi kuukautta ja sisälsi 33 tapaamista. Yksi tapaaminen oli kestoltaan kolme tuntia. 30 osallistujasta kahdeksan riskiluokitus muuttui vähäiseksi. Korkeariskisille vangeille ohjelmatyön läpikäynti kesti noin kuusi kuukautta ja sisälsi noin 67 tapaamista. Ohjelmatyön läpikäytyä 12:sta suuren riskiluokan vangista vain kahdella oli enää suuri riski uusintarikollisuuteen. Ohjelmatyön läpikäynti tuotti merkittävää tulosta uusinta väkivaltarikollisuutta ajatellen.

6.2 Päihdetyö

Rikollisuus, syrjäytyminen ja päihteet ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Vakavaa päihteiden ongelmakäyttöä on monella rikoksentekijällä. Kun uusintarikollisuutta halutaan vähentää ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden integroitumista yhteiskuntaan edistää, on yksi tärkeimmistä keinoista päihdetyö. (RISE, 2022d.)

Noin puolella yhdyskuntaseuraamuksiin tuomitulla on ongelmakäyttöä päihteiden kanssa. Päihdetyö yhdyskuntaseuraamustyössä on motivointia, arviointia, puheeksi ottoa päihteiden käytöstä, retkahdusten käsittelyä, sekä sen ennaltaehkäisyä ja tukemista päihteettömyydessä. Työskentelyyn kuuluu paljon palveluohjausta, sekä verkostotyötä päihdepalvelupaikkojen kanssa. Asiakasta autetaan ohjautumaan tarvitsemansa palveluiden, kuten päihdekuntoutuksen pariin, jota hyvinvointialueet järjestävät. Päihteiden käyttö yhdyskuntaseuraamusta suorittavalla on kiellettyä ja seuraamuksen aikana päihteettömyyttä valvotaan seuraamuksen aikana. (RISE, 2022d.) Yhdyskuntapalveluun laaditussa rangaistusajan suunnitelmaan voi asiakkaalle sisällyttää A- klinikoiden kanssa yhteistyössä päihdekuntoutusta, joka tukee yhdyskuntapalvelua suorittavan päihteettömyyttä rangaistusaikana. (RISE, 2022f.)

Usein rikosseuraamusasiakkaiden ongelmana ei ole vain päihteet, vaan päihdeongelma on sidoksissa muihin haasteisiin arjessa selviytymiseen. Tällaisia ovat muun muassa työkokemuksen ja koulutuksen puutteet, psyykkiset, somaattiset ja sosiaaliset ongelmat, sekä rikollinen elämäntyyli. Näiden asioiden huomioiminen on kokonaisuuden kannalta tärkeää. Siksi myös muut työmuodot, kuin pelkkä päihdekuntoutus saattavat hyödyttää rikosseuraamusasiakkaita. Vaikka nämä eivät varsinaisesti olekaan päihdekuntoutusta, on niissä elementtejä, jotka tukevat päihteetöntä elämäntapaa. (RISE, 2022d.)

Rikosseuraamuslaitoksella on käytössä erilaisia päihdeohjelmia. Kriminaalihuollon tukisäätiö on kehittänyt Terve-kurssin. Kohderyhmänä on suonensisäisten huumeiden käyttäjät. Ensisijainen tavoite on riskikäyttäytymisen vähentäminen, sekä kannustaminen huolehtimaan itsestä ja muista. Päihteiden käytön lopettaminen ei ole kurssin tavoitteena. Terve-kurssi toteutetaan ryhmämuotoisena,

mutta soveltuu myös yksilötyöhön. Ohjelma koostuu kahdeksasta ryhmäistunnosta. Antiriippuvuudet-ohjelma on motivointiohjelma, joka toteutetaan ryhmämuotoisena. Ohjelma soveltuu asiakkaille, jotka haluavat muutoksen elämäänsä. Tavoitteena on tietouden antaminen päihdeongelmasta, auttaa arvioimaan omaa päihteiden käyttöä ja antaa muutoksen käynnistämiseen tarvittavaa tukea, sekä sen suunnittelua. Ohjelma koostuu kuudesta kahden tunnin mittaisesta ryhmätaapaamisesta. Käytössä on myös Kalterit taakse-päihdekuntoutusohjelma, sekä yhteisökuntoutusohjelma. (RISE, 2022e.)

6.3 Sosiaalinen kuntoutus

Rikosseuraamuslaitos toteuttaa sosiaalista kuntoutusta työssään, jossa pyritään vaikuttamaan tuomitun sosiaalisiin valmiuksiin, tai ylläpitämään niitä. Sosiaalisen kuntoutuksen keinoja ovat arkielämän taitojen lisääminen, työelämään tai ammatillisiin opintoihin ohjaaminen, tai muuten valmistautuminen elämään seuraamisen jälkeen. Toimintaa ovat esimerkiksi velkaneuvonta, asumistaitojen kurssit, terveys- tai arkitaitoneuvontaryhmät ja erilaiset ohjelmat vanhemmuuden tukemiseen. (RISE, 2020a.)

Sosiaalinen kuntoutus kuuluu sosiaalipalveluiden piiriin ja se perustuu asiakkaan kuntoutustarpeen ja toimintakyvyn selvittämiseen kokonaisvaltaisesti. Sosiaalihuoltolaissa säädetään sosiaalisen kuntoutuksen palvelusta. Päätöksessä, joka on asiakaskohtainen, määritellään sosiaalisen kuntoutuksen sisältö, joka vastaa asiakkaan tuen tarpeisiin. Toiminnallinen ja yksilöllinen tuki yhdistyy sosiaalisessa kuntoutuksessa. Tarvittaessa sosiaaliseen kuntoutukseen yhdistetään mielenterveys- ja päihdehoito ja muut tukitoimet tai palvelut, jotka ovat asiakkaan näkökulmasta tarpeellisia. (Sosiaali- ja terveysministeriö, i.a.)

6.4 Aggredi

HelsinkiMission kehittämän ja toteuttaman ohjelman Aggredin tavoitteena on vähentää väkivaltaista käyttäytymistä täysi-ikäisillä, jotka ovat syyllistyneet kodin

ulkopuoliseen väkivaltaan. Tavoitteena on myös myötävaikuttaa asiakkaan hyvinvoinnin lisääntymiseen ja elämäntilanteen paranemiseen. Asiakkaat tulevat pääasiassa ohjelmaan poliisin, vankiloiden, yhdyskuntaseuraamustoimistojen ja lastensuojelun kautta. Menetelmä koostuu tapaamisista Aggredi työntekijöiden kanssa. Yhtenä merkinä edistymisestä pidetään sitä, että tekijä pystyy arvioimaan suhdettaan rikolliseen elämäntapaan, sekä arvioimaan seurauksia teoilensa aikaisempaa paremmin. Työskentelyn alkaessa varmistetaan, että asiakas on valmis työskentelemään muuttaakseen elämäntilanteensa, sekä puhumaan asioistaan. Työskentelyä ei aloiteta, mikäli valmiuksia näihin ei ole. Ohjelmassa pyritään ohjaamaan asiakkaita myös muiden hyödyllisten palvelujen käyttäjiksi. Hyödyllisiä palveluita ovat päihdeongelman hoito tai toimeentulon ja asumisen palvelut. Ohjelma on toteutettu STEAN avustuksella jo vuodesta 2006. (Rikoksentorjunta.fi, i.a.-b.)

Aggredi-ohjelmaan osallistuminen ei edellytä rikoksettomuutta tai päihteettömyyttä. Työskentelyn ainoa edellytys on halu tehdä asiat toisin. Aggredi on kehitetty suomalaiseen yhteiskuntaan. Työmuotona Aggredi on suunnattu 18–49-vuotiaille, mutta Pohjois-Suomessa ja Satakunnassa ikäjakauma on 18–65-vuotiaat. Alle 18-vuotiaiden kanssa työskentelyä tehdään, mikäli henkilö suunnittelee väkivaltarikosta, joka on vakava tai hän suorittaa ehdotonta vankeusrangaistusta. Asiakkaat, jotka ovat syyllistyneet seksuaalirikoksiin tai pelkästään lähisuhdeväkivaltaan eivät ole Aggredin kohderyhmää. (Aggredi, 2023.)

Vuonna 2014 oikeuspoliittinen tutkimuskeskus julkaisi tutkimuksen HelsinkiMission Aggredi- ohjelman vaikuttavuudesta katuväkivallasta tuomittujen uusintarikollisuuden syntymiseen. Asiakkaat olivat 18–39- vuotiaita ja heillä oli keskimäärin erittäin raskas rikostausta. Ohjelman läpikäyneistä vain 25 % uusi rikoksen seurantajaksolla. (Aaltonen & Hinkkanen, 2014.)

7 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää kyselytutkimuksella Helsingin ja Uudenmaan rikosseuraamustyöntekijöiltä kokemuksia yli 21-vuotiaiden, aikuisena tuomittujen väkivaltarikollisten kohdistuvaan yhdyskuntaseuraamustyön vaikuttavuuteen nykyisillä rangaistusajan keinoilla. Tarkoituksemme oli kartoittaa henkilöstön tämänhetkisiä työskentelymenetelmiä, sekä ohjelmatöitä ja yhdyskuntaseuraamukseen sisällytettäviä tukitoimia Rikosseuraamuslaitoksella. Kartoitimme myös yhteistyökumppaneiden tarjoamien tukipalveluiden vaikuttavuutta tämänhetkisissä haasteissa.

Saavutettuihin tuloksiin vaikuttaa valikoima keinoja, jotka ovat käytettävissä, sekä osaaminen, joka henkilöstöllä on. Tähän sisältyy työntekijöiden kyky arkityössään vaikuttaa uusimisen riskitekijöihin tuomitun kanssa työskennellessä. Vaikuttava lähityö tapahtuu laajemman täytäntöönpanoprosessin ja yksilön vuorovaikutuksessa. (Lavikkala & Linderborg, 2011, s. 9.) Yksinkertaisimmillaan työn vaikuttavuudella tarkoitetaan sitä, että saavutetaanko tavoitteet, jotka toiminnalle on asetettu. Vaikuttavuutta kyetään mittaamaan tuotosten ja vaikutusten tai vaikutusten ja käytettyjen resurssien avulla. Tärkeää vaikuttavuuden taustalla on ajatella, mitä muutosta halutaan, miten seurataan toteutumista ja mitä tehdään. Vaikuttavuus siis tarkastelee saatujen vaikutusten sekä tulosten välistä suhdetta resursseihin, jotka ovat käytettävissä tai sitä, mitä toiminnalla on saavutettu. (Allianssi, i.a.)

Tavoitteenamme oli tuottaa Rikosseuraamuslaitokselle ajantasaista tietoa henkilöstön näkökulmasta tämänhetkisistä resursseista, sekä keinoista työskennellä väkivaltarikollisten kanssa. Lisäksi kartoitimme mahdolliset kehittämistarpeet, jotta organisaatio laatukriteerit täyttyisivät.

Tutkimuksen kautta selvitimme, millaisille uudenlaisille ohjelmatöille ja tukitoimille olisi tarvetta tällä hetkellä, jotta yhdyskuntaseuraamustyö olisi tavoitteellista ja se ennaltaehkäisisi tuomiota suorittavien uusintarikollisuuden syntymistä.

Saimme työntekijöiltä kehittämissuhteita Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunnalle järjestettäviin koulutuksiin, asiakkaille tarjottaviin ohjelmatöihin ja muihin asiakkaille tarjottaviin tukitoimiin. Näin Rikosseuraamuslaitos voisi kehittää vaikuttavampaa rangaistusajan työskentelyä.

Opinnäytetyöprosessilla tavoitteenamme oli kehittää omaa substanssiosaamista rikosseuraamusalalla. Työssämme hyödynsimme jo olemassa olevaa tietoa ja kokemusta, sekä toimme esille olemassa olevaa tutkimustietoutta kriittisesti, joka lisäsi ammatillista kasvuamme. Kasvua ja kehitystä tuki myös koko opinnäytetyöprosessi, jossa opimme tutkimusmenetelmien ja analyysiin teon. Vuorovaikutussuhde työelämätahoon kasvatti meidän ammatillisia kommunikointi- ja vuorovaikutustaitojamme. Tutkimuskysymyksien laatimisessa, meitä ohjasi työelämätahon tarve tiedolle työn vaikuttavuudesta. Tutkimuskysymyksiin vaikuttivat myös Rikosseuraamuslaitoksen vastuu toimista uusintarikollisuuden ja uusintarikollisuuden riskien vähentämiseen. (Oikeusministeriö, i.a; RISE, 2022a, s. 22.) Vuonna 2021 yhdyskuntaseuraamus asiakkaista 54 % oli työttömänä ja 23 % heistä oli asunnottomia, asuivat kriisimajoituksessa tai asumisyksikössä (RISE,2021).

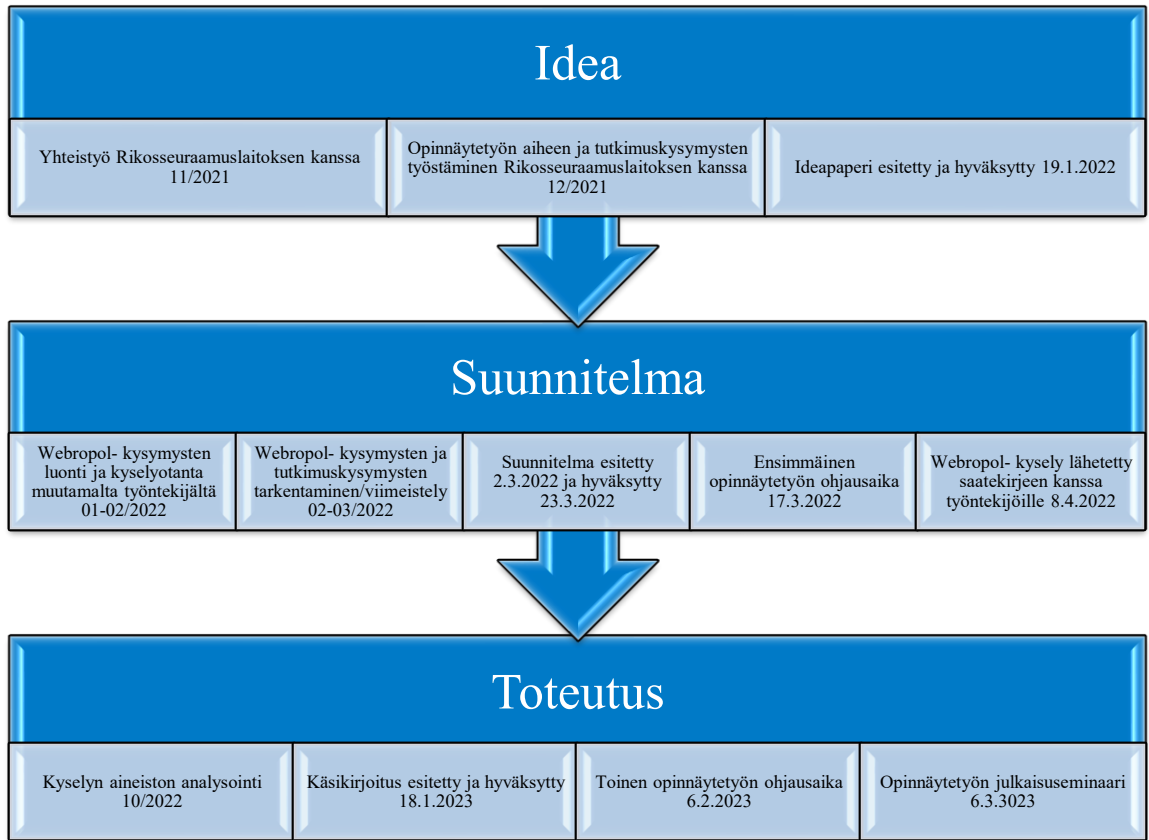
Seuraavilla tutkimuskysymyksillä halusimme selvittää aihetta:

Kuinka Rikosseuraamuslaitoksen Yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijät kokevat pystyvänsä nykyisillä keinoilla tukemaan väkivaltarikollista rikoksettomaan elämään?

Millä toimilla väkivaltarikollisten kanssa työskentelyä voisi kehittää, jotta työskentelyn vaikuttavuus paranisi?

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

8.1 Opinnäytetyön eteneminen ja aineiston keruu

KUVIO 1. Kuvaus opinnäytetyöprosessin etenemisestä.

Opinnäytetyössämme kartoitimme Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistojen rikosseuraamustyöntekijöiden kokemuksia ja osaamisen valmiuksia väkivaltarikollisten kanssa työskentelystä. Aineiston keruun toteutimme Webropol-kyselyllä (LIITE 1), joka sisälsi 14 kysymystä. Osaan kysymyksistä vastaajat vastasivat yhdellä valmiina olevalla vastauksella vastaus vaihtoehdoista. Kyselylomakkeessa oli myös avoimia kysymyksiä, joihin vastaus kirjoitetaan omin sanoin. Vastauksia saimme 14:sta yhdyskuntaseuraamustyöntekijältä, jotka laativat rangaistusajan suunnitelmia ja työskentelevät väkivaltarikollisten kanssa.

Kyselylomakkeella keräsimme määrällistä eli kvantitatiivista aineistoa, jolla pystyimme tuottamaan tietoutta numeerisesti tilastoiden (Koppa, 2015). Kvantitatiivisen aineiston avulla saimme luotua diagrammit, jotka kuvaavat vastaajien prosentuaalisia osuuksia. Lisäksi keräsimme lomakkeella laadullista eli kvalitatiivista aineistoa, jolla saimme näkökulmia, tietoutta ja ymmärrystä työntekijöiden ajattelun taustaan ja esiintymisympäristöön. (Koppa, 2021.) Kvalitatiivista aineistoa totesimme kysymyksissä, joissa vastaajilla oli vapaus omin sanoin vastata.

Määrällistä ja laadullista tutkimusta pidetään yleensä hyvin yhteensopivina ja toisiaan tukevin. Vaikka niiden välistä eroa korostetaankin, voidaan kumpaakin menetelmäsuuntausta käyttää samassa tutkimuksessa. Näin samaa tutkimuskohdetta voidaan tulkita eri tavoin. Osa tutkimusmenetelmistä vaatii, joko määrällisen tai laadullisen suuntauksen tutkimuksessa, mutta monet menetelmät sijoittuvat äärirajojen välimaastoihin, joten määrällisen ja laadullisen menetelmän yhdistäminen voi olla järkevää. (Koppa, 2021, s. 332.) Seppänen-Järvelä ym., (2019) tuovat analyysissään esille, että monimenetelmäisyys, jossa yleensä yhdistyy sekä laadullinen, että määrällinen aineisto, täydentävät toisiaan ja tuottavat kokonaisvaltaisemman, laajemman ja syvemmän ymmärryksen tutkimuskohteesta.

Webropol on laajimmin käytetty verkossa toimiva kyselytyökalu, jolla pystyy nopeasti ja monipuolisesti laatimaan kyselytutkimuksen. Käyttäminen on helppoa ja kyselyn pystyy luomaan hetkessä. Lähetettäessä kysely skaalautuu se vastaanottajan laitteeseen soveltuvaksi. Yksittäistä vastaajaa ei kyetä anonyymeissä kyselytutkimuksissa tunnistamaan millään tavalla. (Webropol, i.a.)

Koronapandemian aiheuttamat rajoitukset sekä Helsingin yhdyskuntaseuraamus toimipisteen muutto vaikuttivat päätökseemme tutkia aihetta luomalla kyselylomake. Koimme sen helpoimmaksi tavaksi kerätä aineistoa, sillä aineiston keruu tapahtui usealta rikosseuraamustyöntekijältä. Kyselylomakkeen kysymykset hahmottuivat, kun mietimme, millä tavoin saamme vastaukset opinnäytetyömme aiheeseen ja lopulta päätimme ne, peilaten niitä tutkimuskysymyksiimme. Teimme myös kolme kertaa kyselytönnän muutamalle Helsingin rikosseuraamustyöntekijälle ja heidän kommenttiansa pohjalta saimme kysymyksistämme validimpia.

Kyselylomakkeemme kysymysten avulla pystyimme kokoamaan 14 vastanneen henkilön näkökulmat työn vaikuttavuudesta, sekä nykyisistä työskentelymahdollisuuksista väkivaltarikollisten kanssa. Pystyimme myös näkemään tuoko moni vastanneista samoja asioita esille. Kartoitimme myös Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden palveluntuottajien tarjoamaa apua väkivaltarikollisille.

Ensimmäisillä kyselylomakkeen kysymyksillä haimme vastaajien työkokemusta Rikosseuraamuslaitoksella, sillä pidempi työkokemus tuo ammattitaidon vahvistumista. Väkivaltarikollisuuden ja sen uusimisen kysymyksissä halusimme tietoutta, ovatko vastaukset yhteydessä tilasto- ja lähdetietoon (Aaltonen & Hinkkanen, 2014; RISE, 2020a; RISE, 2022a, s. 22–25; Näsi & Kolttora, 2020b, s. 41, 46–47, 51). Loput kysymyksistä antoivat vastaukset keinoihin työssä ja työn vaikuttavuuteen rikosseuraamustyöntekijän näkökulmasta.

Kyselytutkimus on tärkeä keino tarkastella ja kerätä tietoa. Haasteeksi kyselytutkimuksessa saattaa nousta vastausten riittämättömyys, onko vastaukset kysymyksiin tarpeeksi kattavia, ovatko kysymykset mitanneet tutkittavaa asiaa, ovatko mittarit luotettavia ja onko kyselyn ajankohta hyvä kohderyhmää ajatellen. Kyselytutkimuksessa kysymykset ja väitteet muodostavat mittareita ja kyselylomakkeella tapahtuu mittaus. Kyselylomake kannattaa siis miettiä huolellisesti. Kohteet kyselytutkimuksessa, esimerkiksi mielipiteet, ovat monimutkaisia ja moniulotteisia, eikä mittaus ole kovin yksinkertaista. Kysymykset voivat olla joko suljettuja tai avoimia. Suljetussa kysymyksessä on valmiit vaihtoehdot, kun taas avoimeen voi vastata vapaamuotoisesti. (Vehkalahti, 2014, s. 7, 11–12, 17, 24.)

Saatekirjeellä on tärkeä tehtävä. Vastaaja voi saatekirjeen perusteella motivoitua vastaamaan kyselyyn tai vastavuoroisesti jättää vastaamatta. Se kertoo kyselyyn osallistuvalla, mistä juuri tässä tutkimuksessa on kysymys. Kuka tekee tutkimuksen, mihin tuloksia käytetään sekä millä tavoin kyselyyn vastaajat ovat valikoituneet. Hyvä saatekirje siis saa aikaan mielenkiinnon vastaajalla ja näin ollen se vaikuttaa myös luotettavuuteen vastaajilla. (Vehkalahti, 2014, s. 47–48.) Lähetimme Webropol linkin saatekirjeen kera, jotta vastaajat tiesivät mihin tekemämme kysely liittyy. Teimme saatekirjeestä helposti luettavan, sekä selkeän.

Kysely lähti Helsingin sekä Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimiston rikosseuraamustyöntekijöille (LIITE 2).

8.2 Aineiston analysointi

Analysointia tehdessä tuotetaan aineistosta tietoa. Kun aineistoa analysoidaan voi se olla ymmärtämiseen tai selittämiseen pyrkivää. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tuloksia analysoidaan useasti tilastollisin menetelmin, kun taas kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena on tehdä päätelmiä. Menetelmästä huolimatta tärkeää on verrata tuloksia teoriataustaan, jota opinnäytetyössä käytetään. Myös johtopäätöksissä voi teoriaa verrata analysoituihin tuloksiin. (Opinkirjo, i.a.)

Sisällönanalyysi on menetelmä, joka luokitellaan lähinnä laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmäksi, mutta se voi myös olla määrällisen tutkimuksen analysointimenetelmä. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa luokitusyksiköille annetaan numeerisia arvoja. Näin ollen, kun käytetään tilastollista menetelmää, sisältöä pidetään tilastollisena ilmiönä ja se noudattaa tilastollisen tutkimuksen periaatetta. Kvalitatiivisessa sisällönanalyysissä taas ollaan kiinnostuneita sisällöllisistä merkityksistä, jotka liittyvät tutkittavaan ilmiöön. (Seitamaa-Hakkarainen, i.a.) Sisällönanalyysin pyrkimys on järjestää aineisto selkeään ja tiiviiseen muotoon, kuitenkin kadottamatta informaatiota, jonka se sisältää. Analyysillä aineisto selkeytetään, jotta saadaan luotettavia ja selkeitä johtopäätöksiä ilmiöstä, jota tutkitaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, luku Yleisesti sisällönanalyysin tekemisestä.)

Saatuamme vastaukset luomaamme kyselyyn aloitimme analysoinnin käymällä vastaukset läpi huolellisesti yksi kerrallaan. Webropol-kyselyn helppoutena oli vastausten selkeät raportit suljettujen kysymysten kohdalla. Webropol-kyselyn luoman raportin pohjalta loimme yhteenvetona diagrammit kuvaamaan kysymyksiemme vastauksia määrällisesti ja prosentuaalisesti. Avoimien kysymyksiensä kohdalla siirsimme sekä kysymykset, että vastaukset Word-tiedostoon. Itse kysymys toimi yläotsikkona ja niiden alle keräsimme vastaukset. Tämä toi selkeyttä käsitellä vastaajien omin sanoin kirjoittamia vastauksia. Tiivistimme ja yhdistimme samankaltaiset vastaukset ja näiden pohjalta saimme selkeät vastaukset

avoimiin kysymyksiin. Analyysiä tehdessämme havaitsimme, että esittelemämme kansallinen ja kansainvälinen teoriatieto tukee saamiamme vastauksia kyselyssä.

9 TUTKIMUSTULOKSET

9.1 Taustatiedot

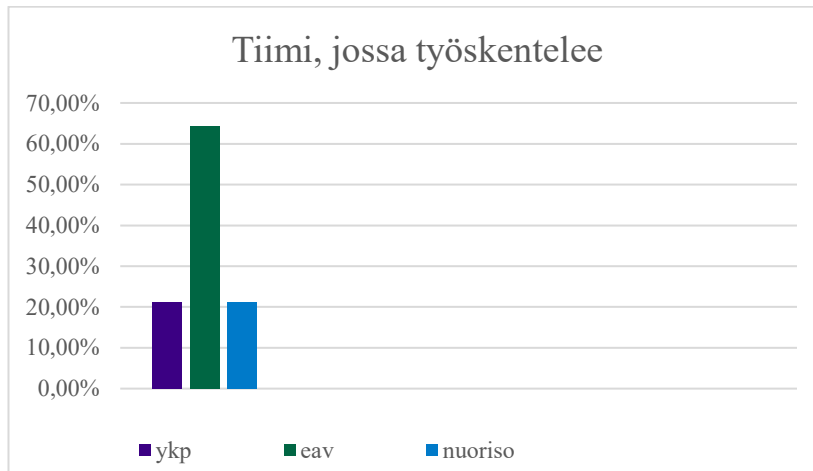
Kyselyn viidessä ensimmäisessä kysymyksessä halusimme kartoittaa työntekijöiden taustatietoja. Taustatiedoissa selvitimme yleistietoja työskentelystä Yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Kaikkiin taustatieto kysymyksiin vastausprosentti oli 100 % (14).

Ensimmäisessä kysymyksessä kartoitimme työntekijöiden työvuodet yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Vastanneista alle vuoden oli työskennellyt 7,2 (1) %, 1 vuotta, alle 5 vuotta yli kolmasosa 36 % (5), 5 vuotta, alle 10 vuotta 21 % (3) ja yli 10 vuotta yli kolmasosa 36 % (5) yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Työkokemus voi antaa viitteitä väkivaltarikollisten kanssa työskentelystä, sillä pidempi työkokemus on voinut mahdollistaa työntekijälle koulutuksiin osallistumista, työn sisäistämistä, sekä Rikosseuraamuslaitoksen ohjelmatöihin kouluttautumista.

KUVIO 1. Vastanneiden työkokemus yhdyskuntaseuraamustoimistossa kuvattuna diagrammissa.

Toinen kysymys käsitteli yhdyskuntaseuraamustyötä, jota työntekijät tekivät työssään. Vastanneista 21 % (3) teki yhdyskuntapalvelutyötä, yli puolet 64,3 % (8) ehdonalaisvalvontatyötä ja 21,4 % (3) nuorisotyötä.

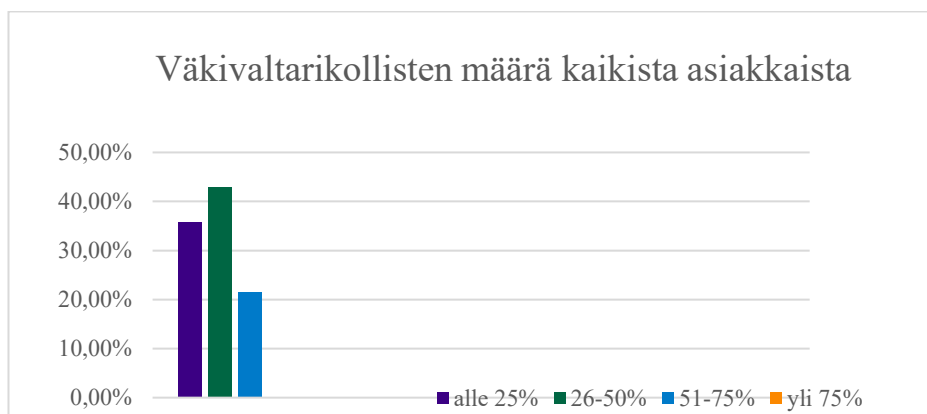
KUVIO 2. Vastanneiden tiimi, jossa työskentelee kuvattuna diagrammissa.

Kolmas kysymys käsitteli, kuinka usein työntekijä työskenteli väkivaltarikoksesta tuomittujen kanssa. Tuomittujen kanssa työskenteli päivittäin 7,2 % (1), viikoittain reilu puolet 57,1 % (8) ja kuukausittain reilu kolmasosa työntekijöistä 35,7 % (5).

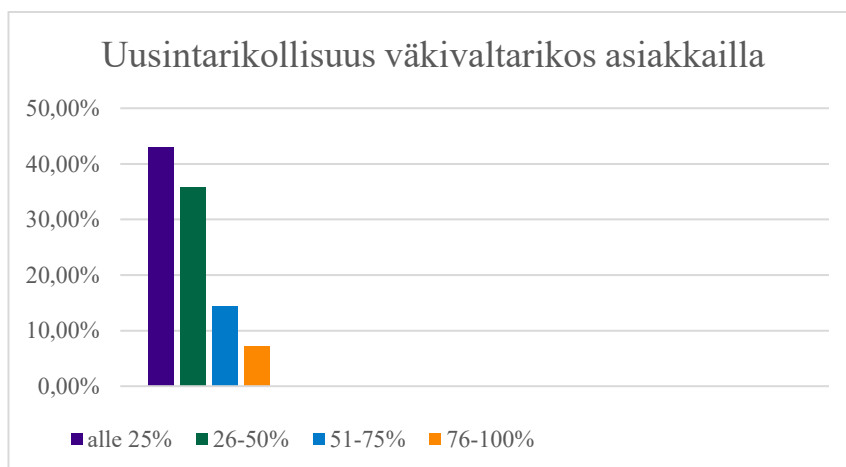
KUVIO 3. Työskentely väkivaltarikollisten kanssa kuvattuna diagrammissa.

Neljännessä kysymyksessä pyysimme työntekijöiden arviota väkivaltarikoksesta tuomittujen asiakkaiden määrästä prosentuaalisesti. Reilu kolmasosa 35,7 % (5) vastaajista arvioi kyseisen asiakasryhmän olevan alle 25 % asiakkaistaan. Melkein puolet 42,9 % (6) arvioi asiakkaistaan 26–50 % olevan väkivaltarikoksesta tuomittu ja muutama 21,4 % (3) arvioi määrän olleen 51 %- 75 %.

KUVIO 4. Väkivaltarikollisten määrä koko asiakaskunnasta kuvattuna diagrammissa.

Viidennessä kysymyksessä kysyimme arvioita väkivaltarikoksen uusineiden asiakkaiden määrästä. 42,9 % (6) arvioi asiakkaistaan alle 25 % uusineen väkivaltarikoksen. 35,7 % (5) arvioi määrän olleen 26–50 % ja 14,3 % (2) arvioi luvuksi 51–75 %. 7,2 % (1) arvioi luvuksi 76–100 %.

KUVIO 5. Työntekijöiden arvio väkivaltarikosten uusijoina kuvattuna diagrammissa.

9.2 Väkivaltarikollisuus ja sen uusiminen

Haastattelukysymykset olivat avoimia ja vastaajat saivat tuoda omia näkemyksiään ja kokemuksiaan esille syistä, jotka johtivat asiakkaiden tekemisiin väkivaltarikoksiin ja niiden mahdollisiin uusimisiin. Kaikki vastaajat kertoivat vastauksissaan asiakkaiden mielenterveys- ja päihdeongelmien olleen osatekijänä asiakkaiden tekemissä väkivaltarikoksissa. Vastauksissa ilmeni asiakkaiden heikot ongelmanratkaisutaidot ja heikko impulssikontrolli, jotka kertovat ihmisen kognitiivisista sekä tunnesäätelyn taidoista selviytyä epämiellyttävistä tilanteista. Heikko itsekontrolli voi olla altistavana tekijänä väkivaltarikokseen. Myös heikko sosioekonominen tausta oli huomioitu vastauksissa. Tämä käsittää asunnottomuuden, epävakaa lapsuuden sekä heikot pari- tai perhesuhteet. Huono itsetunto ja huono pettymysten sietokyky, sekä oman egon huono hallinta koettiin altistaviksi tekijöiksi väkivaltarikoksissa. Muutama vastaaja kertoi taloudellisen hyödyn, kuten velanperinnän ja päihteiden myynnin olleen motiiveina väkivaltarikoksiin. Lisäksi ystävä/ sosiaalinen piiri, kulttuurilliset erot ja yksilön kehityshistoria olivat kytköksissä väkivaltarikollisuuteen.

Vastaajat kokivat uusintarikollisuuden syiksi edellä mainitut ja lisäksi uusintarikollisuuden riskitekijöinä pidettiin myös tuen puutetta aikaisemman tuomion jälkeen. Vastaajat toivoivat varsinkin hyvinvointialueita tiiviimmin asiakkaan tueksi tuomion jälkeen, kuten sosiaalitoimea. Asiakkaiden haasteena nähtiin kiinnittymättömyys tukitoimiin. Vankilasta vapautumista suoraan yhteiskuntaan ilman asteitusta vapautumista nähtiin altistavana tekijänä uusintarikollisuudelle. Riskitekijöiksi koettiin myös järjestäytyneeseen rikollisryhmään kuuluminen, väkivaltakäytöksen puutteellinen työstäminen tuomion jälkeen, väkivallan hyöty sekä mieskunnia.

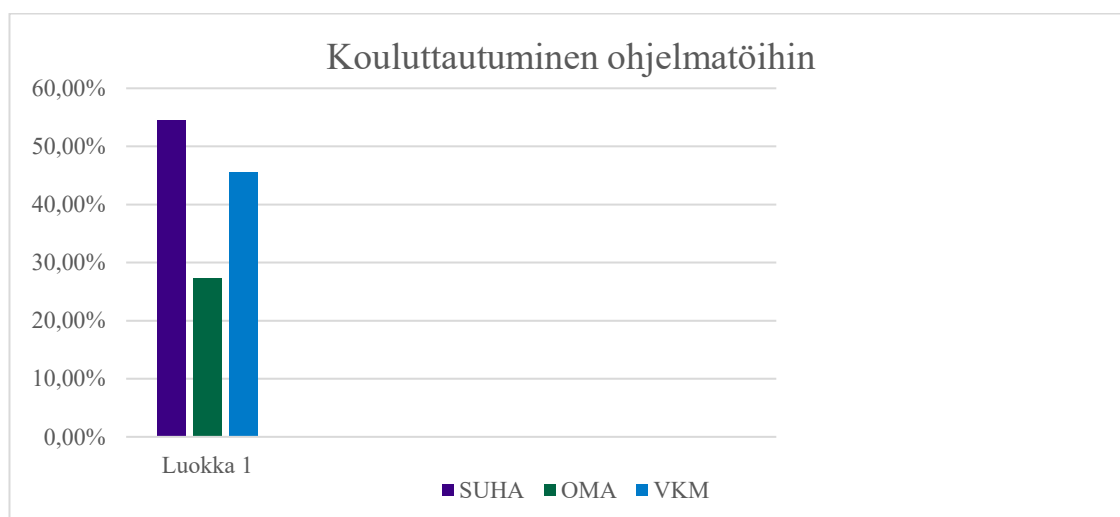
9.3 Rangaistusajan nykyiset tukitoimet sekä ehdotukset uusiin tukitoimiin

Rangaistusajan nykyiset tukitoimet sekä ehdotukset uusiin tukitoimiin työssä kysymykset olivat avoimia vastaajille. Rikosseuraamuslaitoksella on tällä hetkellä käytössä asenteisiin kohdistuvia ohjelmatoimia väkivaltakäytökseen, kuten suuttumuksen hallinta sekä pitkäkestoinen vaikuttavuus ohjelma vakavaan ja harkittuun väkivaltaan. Tuomitulla on myös mahdollisuus käyttää psykologin palveluita rangaistusajana tukena väkivaltakäytökseensä. Vankeusajana tuomitulla on mahdollisuus työskennellä erityistyöntekijän kanssa, joka voi helpottaa siviiliin siirtymistä. Työskentelyn pyrkimyksenä on tunnistaa ongelmat, jotka johtavat väkivaltarikokseen ja sitä kautta työstää rikoskäyttäytymistä. Vankeusajan jälkeen työskentely jatkuu mahdollisesti ehdonalaisvalvonnassa, jolloin tuomioon kuuluvat valvonta ja siviilissä tapahtuvat tukitoimet. Asteittainen vapautuminen, vertaistuki, laaja sosiaalinen kuntoutus, mielenterveys- ja päihdeongelmien hoito, sekä kolmannen sektorin tarjoamat tukitoimet ovat yleisesti käytössä olevia tukitoimia rangaistusajana. Tärkeiksi tukitoimiksi koettiin myös verkostoyhteistyö, kokonaisvaltainen järjestelmän tuki, sekä yleinen tuki rikoksettomaan elämään. Asiakkaan halulla ja motiivilla on tärkeä rooli tarjottujen tukitoimien hyödyistä omaan elämäänsä, joka vaikuttaa myönteisesti pois väkivaltarikollisuudesta.

Ehdotuksia uusiin tukitoimiin vastasi 8 henkilöä. Vastaajien mielestä käytössä olevien ohjelmien vaikuttavuutta tulisi tarkastella, sekä kartoittaa uusia kansainvälisiä ohjelmatoimia. Päihdepalveluilta toivottiin parempaa saatavuutta asiakkaille, koska väkivaltarikollisten keskuudessa päihdeongelmat ovat yleisiä. Kolmatta sektoria ja sosiaalihuoltoa toivottiin enemmän yhteistyöhön mukaan rangaistuksen aikana. Toiveena oli myös ulkopuoliset apuvalvojat rangaistuksen aikana. Vastaajien mielestä väkivaltarikokset tarvitsisivat tiiviimpää seuranta yhteisöissä ja kunnan- tai valtion tukea ympäristöön. Rikosseuraamuslaitoksen tulisi kehittää toimivaa yhteistyötä organisaation sisällä ja sen ulkopuolella. Suojaavien tekijöiden kartoitus ja niiden vahvistaminen koettiin tärkeiksi keinoiksi työskentelylle väkivaltarikoksen uusimiseen. Vastaajista osa koki, että Rikosseuraamuslaitoksen omat keinot ovat vaatimattomat tuomiota suorittavan kanssa työskentelyyn.

9.4 Koulutukset ohjelmatyöhön

Vastauksia saatiin 11, joista osa oli kouluttautunut useampiin ohjelmatöihin. Suut-
tumuksen hallintaan (SUHA) oli vastaajista kouluttautunut yli puolet 54,5 % (6),
Omaehtoisen muutoksen ohjelman (OMA) oli läpikäynyt melkein kolmasosa 27,3
% (3), Viisi keskustelua muutoksesta (VKM) koulutuksen oli käynyt melkein puo-
let 45,5 % (5). Muita esiin nousseita koulutuksia olivat Motivoiva haastattelu
MOHA (nykyisin Motivoiva keskustelu, MOKE), Uusisuunta (seksuaalirikollisille
suunnattu) sekä liikenneturva ohjelma LTO (liikenne rikkomuksiin syyllistyneille).

KUVIO 6. Työntekijöiden kouluttautuminen ohjelmatöihin kuvattuna diagrammissa.

Vastanneet kokivat ohjelmatöiden kouluttautumisen vaikuttavan myönteisesti kokonaisvaltaiseen työskentelyyn tuomiota suorittavan kanssa. Ohjelmatyöt antavat työkaluja keskusteluiden sisältöön ja luovat suunnitelmallisuutta työskentelyyn rangaistusaikana. Ohjelmatyöt hyödyntävät yksilö/ryhmätyöskentelyissä, sekä antavat viitekehyksen ilmiöiden käsittelyyn ja työstämiseen. Näin työskentelyssä päästään käsittelemään väkivaltarikoksen syitä ja asiakkaan ongelmia kokonaisvaltaisemmin, syvällisemmin sekä laajemmin. Ohjelmatyöt antavat sisältöä ja konkreettisia vinkkejä työhön asiakkaiden kanssa. Vaikuttava työskentely asiakkaan kanssa voi vaikuttaa hänen rikosajatteluunsa ja desistanssiin.

9.5 Kokonaisvaltainen tuki ja ohjaaminen palveluihin

Rangaistusaikana asiakas ohjataan muun muassa sosiaalityöhön, päihdepalveluihin sekä kolmannen sektorin toimijoiden ja järjestöjen piiriin, jotta asiakas saisi laaja-alaisesti tukea elämäänsä. Asumisen tuki, Kela ja TE-palvelut koettiin hyödyttäväksi palveluiksi rangaistusaikana. Väkivaltatyöhön liittyen asiakkaita ohjataan Aggredi-työskentelyyn ja lähisuhde- ja perheväkivaltaan erikoistuneelle Lyömättömälle Linjalle. Osa vastaajista ohjasi asiakkaitaan myös Diakonissalaitoksen rangaistusaikaa suorittavien tai suorittaneiden maahanmuuttaja- ja turvapaikkahakijataustaisten Unit- palveluun, Naisten kulmaan, sekä peliriippuvuus klinikalle. Asiakkaan tarpeiden mukaan luotu kokonaisvaltainen tuki vaikuttaa asiakkaan rikoksen uusimisriskiin merkittävästi. (Sosiaali- ja terveysministeriö, i.a).

9.6 Uudet haasteet ja kehittämissuhteet työssä

Uusista haasteista väkivaltarikollisten kanssa työskentelyssä viimeisen kahden vuoden aikana kertoi 11 henkilöä. Vastaajat kokivat, että vakava väkivalta on lisääntynyt asiakkaiden keskuudessa ja entistä nuoremmat syyllistyvät väkivaltarikoksiin. Vastaajien mielestä yhdyskuntaseuraamustoimiston on haasteellista luoda pysyviä verkostoja erityisesti hyvinvointialueiden suuntaan. Asumispalvelut ja sosiaalityö nähdään puutteellisina rangaistusajan jälkeen. Asiakkaiden mielen-terveys- ja päihdeongelmat koettiin haasteellisina, sekä niiden tuottamat palvelut. Asiakkaiden motivointi ja sitouttaminen yksilö- ja ryhmämuotoisiin ohjelmatöihin koettiin myös haasteellisiksi, sillä asiakkaat voivat kokea ohjelmatyöt raskaiksi ja aikaan vieviksi. Kunniaväkivaltaan toivottiin lisää osaamista henkilöstölle, joka voi olla tärkeässä asemassa rangaistusajan työskentelyssä

Kehittämissuhteisiin väkivaltarikollisten kanssa työskentelyyn vastasi yhdeksän henkilöä. Työn vaikuttavuuteen vastaajat toivoivat jatkumoa rangaistusaikana tapahtuvan valvonnan jälkeen. Työnantajalta vastaajat toivoivat lisää koulutuksia, keinoja, menetelmiä ja välineitä työhön rikosseuraamustyöntekijöille. Vastaajat toivoivat myös lisää koulutuksia mielen-terveys- ja päihdetyöstä. Työntekijöiden rekrytoinnin koettiin haastavan ja rekrytoinnin toivottiin olevan

tehokkaampaa. Ulkopuolisten erikoisosaajien käytön lisäystä toivottiin lisää tukemaan tuomioita.

Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen koulutuksiin vastaajat toivoivat koulutusten saatavuuteen parannusta. Vastaajat ehdottivat enemmän väkivaltaan liittyviä koulutuksia, joissa syvennyttäisiin väkivallan syihin ja luennoitsijat vaihtuisivat. Kehittämisehdotuksena nähtiin, että kaikkien uusien työntekijöiden olisi hyödyllistä kouluttautua suuttumuksen hallinta SUHA- ohjelmatyöhön.

Vastaajat toivoivat uusia lyhyempiä ohjelmatöitä asiakkaiden kanssa, joka voisi lisätä asiakkaan sitoutumista ohjelmatyön loppuun viemiseen. Ohjelmatyöt tulisi kartoittaa tämänhetkisiin tarpeisiin, jotka vastaisivat nykyisiä ilmiöitä ja ongelmia. Vastaajat ehdottivat, että jo valmiita kansainvälisiä koulutuksia ja ohjelmatöitä kartoitettaisiin ulkomailta. Vaikuttavia nuoriin kohdistuvia ohjelmatöitä vastaajat toivoivat lisää. Muihin tukitoimiin vastaajat toivoivat hyvinvointialueilta aktiivisempaa roolia, sujuvilla palveluilla sekä yhteistyöllä. Yhteistyötä ja tiedonvaihto poliisin kanssa koettiin tärkeänä ja siihen toivottiin parannusta. Lisäksi organisoidumpia yhteistyömalleja toivottiin kehitettäväksi.

10 EETTISET LÄHTÖKOHDAT JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyötä tehdessä tulee opiskelijoiden perehtyä etiikkaan sekä eettisiin lähtökohtiin. Eettisiä kysymyksiä nousee esiin aiheen valinnassa, suunnittelussa, aineiston keruussa ja tutkimustuloksissa. Aihetta valitessa on hyvä pohtia huolellisesti aihe, sekä eettisyys niin, että sitä pystyy tutkimaan ja kehittämään menetelmillä, jotka on valittu. Tietoperustaan huomioidaan rehellisyys, huolellisuustarkkuus, sekä se, että viitattaessa muiden julkaisuihin tehdään se asianmukaisesti. Kun tutkimusta analysoidaan, huomioidaan siinä, että kyselyyn vastanneiden identiteetti ei ilmene. Tutkimukseen osallistuneiden yksityisyyttä siis

kunnioitetaan. Kun opinnäytetyön raporttia kirjoitetaan, tulee siinä toimia rehellisyyden nimissä, eikä hyvää tieteellistä käytäntöä tule loukata. (Koivisto & Aro, 2019.)

Opinnäytetyön koko toteutuksessa olemme huomioineet eettiset suositukset, jotka ohjaavat ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöprosessia ja luovat tutkimuseettiset periaatteet Diakille (Malkavaara & Vesterinen, 2022). Tutkimusvaiheessa selvitimme tutkimuslupakäytäntöä kyseiseen teemaan, jota ei tarvittu. Halusimme myös taata kyselyyn vastanneille täyden anonymiteetin, jotta yksittäinen vastaaja ei erotu joukosta. Opinnäytetyössämme olemme tekstissä käyttäneet vakiintuneita termejä, koska aiheemme käsittelee haastavassa elämäntilanteessa olevia. Lomaketutkimuksemme tarkoitus oli saada luotettavaa tutkimustietoa tutkimuskysymyksiimme väkivaltarikoksesta tuomittujen kanssa työskentelystä yhdyskuntaseuraamustyössä. Osaan kyselylomakkeen kysymyksistä vastaaja pystyi vastaamaan omin sanoin, omiin kokemuksiin ja havaintoihin perustuen. Tämä saattaa kuitenkin luoda haasteita vastauksia käsitellessä, sillä vastausten käsittelijä voi tulkita vastaukset eri tavalla, kuin vastaaja oli tarkoittanut. Tällä on suora yhteys tutkimuksen luotettavuuteen, jos vastaus ymmärretään väärin. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös vastaajien ymmärtäminen ja kysymysten sisäistäminen, tarkoittaen, että vastaajat ymmärtävät kysymykset juuri samalla tavalla. (Tampereen Yliopisto, 2010.)

11 POHDINTA

Valitsimme opinnäytetyömme aiheen yhdessä Helsingin yhdyskuntaseuraamus-toimiston kanssa aiheen ajankohtaisuuden takia. Vakavien väkivaltarikosten vuosittaisten määrien nousu sekä uusintarikollisuuden lisääntyminen osoittavat, että väkivaltarikollisten kanssa työskentelyn vaikuttavuutta tulisi tarkastella. Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä halusimme selvittää rikosseuraamustyöntekijöiden kokemuksia yhdyskuntaseuraamustoimistossa desistanssityöskentelystä, eli kuinka työntekijät kokevat pystyvänsä tukemaan väkivaltarikollisia rikoksettoimaan elämään. (Euroopan neuvosto, 2009.) Haastattelukysymysten vastauksista ilmeni, että nykyisillä tukitoimilla ja työskentelyllä voi tukea tuomion suorittavia osittain, mutta henkilöstö toivoisi lisää koulutuksia sekä ohjelmatöitä työkaluiksi työskentelyyn. Saamamme vastaukset tukivat nykyisiä tilastoja sekä tutkimustuloksia, joita olemme tuoneet opinnäytetyössämme esille.

Vastauksissa nousi esille, että nykyisillä yhdyskuntaseuraamustyön keinoilla henkilöstö pystyy osittain vastaamaan väkivaltarikollisten tarpeisiin työssään. Vastauksissa kävi ilmi, että Rikosseuraamuslaitoksen ohjelmatöihin kouluttautuminen antaa valmiuksia asiakastyöhön, työn suunnitelmallisuuteen sekä keskusteluiden sisältöön. Vastaajat olivat varsin vähän kouluttautuneet ohjelmatöihin, vaikka kokivat etenkin SUHAAN kouluttautumisen hyödylliseksi asiakastyössä. (KUVIO 6.) Vastaajat kokivat HelsinkiMission Aggredi työskentelyn hyödyllisenä ja vaikuttavana rangaistusaikana uusintarikollisuuden ehkäisyssä (Aaltonen & Hinkkanen, 2014). Väkivaltarikollisuuteen liittyy usein monialaisia ongelmia ja pelkkä väkivaltatyöskentely ei aina riitä uusintarikollisuuden ehkäisyyn. Usein asiakkaalla voi olla useampia ongelmia ja tämän takia Rikosseuraamuslaitos painottaa asiakkaan kohtaamisen ja laaja-alaisen sosiaalisen työn merkitystä. (Sosiaali- ja terveysministeriö, i.a.) Kokonaisvaltainen sosiaalinen työ nähtiin myös merkityksellisenä asiakastyössä vastaajien toimesta. Hyvällä kohtaamisella voi asiakkaan saada sitoutumaan rangaistusajan ohjelmaan, sekä ottamaan apua ja tukea vastaan. Yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden päihteiden väärinkäyttö on yleistä, joka myös lisää sosiaalisen työn tärkeyttä työssä. (RISE, 2022d.) Näin asiakkaan integroituminen takaisin yhteiskuntaan olisi mahdollisempaa.

Haasteena kuitenkin oli kyselytutkimuksen aikana koronapandemia, joka vaikeutti yhteiskunnallisesti palveluihin ohjausta ja saantia.

Toisella tutkimuskysymyksellä halusimme selvittää kehittämisehdotuksia. asiakaskunnan haasteet ovat muuttuneet mielenterveys- päihde- sekä rikollisuuseongelmien myötä. Toinen tutkimuskysymyksemme oli, millä toimilla väkivaltarikollisten kanssa työskentelyä voisi kehittää, jotta työskentelyn vaikuttavuus paranisi nykyajan haasteissa? Vastaajat toivat esille työn vaikuttavuuden jatkumoa valvonnan jälkeen, jossa suuressa osassa olisivat aikuissosiaalityö sekä muut eri sektorien toimijat. Jotta vaikuttava työskentely rangaistusaikana toteutuisi, tulisi työntekijän tunnistaa yleisimmät mielenterveys- ja päihdeongelmat. Näin asiakas saisi mahdollisimman yksilöllisen ja vaikuttavan rangaistusajan suunnitelman, jonka myös laki velvoittaa yhdyskuntaseuraamustyössä (L 400/2015). Rikosseuraamuslaitoksen työntekijät ovat sosiaalialan ammattilaisia, mutta useat asiakkaan ongelmat koskevat terveydenhuoltoa. Vastaajat toivoivat mielenterveys- ja päihdekoulutuksia sekä erikoisosaajien käytön lisäämistä.

Kattavat ja ajantasaiset ohjelmatyöt hyödyttäisivät väkivaltarikollisia rangaistusaikana. Nostimme teoriassa väkivaltakäyttäytymiseen tarkoitetun interventio-ohjelman (VIP), jonka vaikuttavuutta tutkittiin Victoriassa, Australiassa. Ohjelma toteutettiin vankilaympäristössä ja oli kestoltaan yli 30 tuntia. Tulokset olivat vaikuttavia. Työskentelyn läpikäynneistä suurimmalla osalla riski uusintarikollisuuteen oli kohtalainen tai vähäinen. (Klepfisz ym., 2014, s. 348–362.) Ongelma toteuttaa ohjelmatöitä yhdyskuntaseuraamustyössä voi kuitenkin olla niiden laajat kestot. Myös asiakkaan sitoutuminen siviilistä voi olla haasteellista. Rangaistusajan suunnitelmaan voidaan sisällyttää maksimissaan 30 tuntia tai puolet tuomion kestosta ohjelmatöitä ja muita tukitoimia (RISE, 2020b). Maailmalla kuitenkin on vaikuttavia ohjelmatöitä, joita olisi hyvä kartoittaa.

Itse opinnäytetyö on tärkeä osa ammattikorkeakoulun opiskelijan ammatillista kasvua (Koistinen & Keskitalo, 2020). Opinnäytetyötä tehdessämme peilasimme omaa ammatillista kasvuamme sosionomien kompetensseihin, jotka jakautuvat kuuteen eri osaamisalueeseen. Näitä ovat eettinen osaaminen sosiaalialalla, asiakastyön osaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen sosiaalialalla, kriittinen ja

osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen, innovaatio- ja kehittämisosaaminen ja johtamis- työyhteisö- ja yrittäjyysosaaminen. (Diak, i.a.) Perehdyimme kattavasti Suomen rikosprosesseihin ja rikollisuuteen johtaviin tekijöihin, jotta pystyimme toteuttamaan opinnäytetyömme sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. Rikollisuudesta meillä oli tietoa aikaisemmasta työkokemuksesta ja koulusta opitusta teoriasta. Teoriatietoa läpikäydessämme opinnäytetyötämme varten, kasvatimme osaamistamme ja tietämystämme väkivaltarikollisuudesta, yhdyskuntaseuraamustyöstä, sekä keinoista, joita Rikosseuraamuslaitoksella tällä hetkellä on käytettävissä työskentelyyn väkivaltarikollisten kanssa.

Asiakastyön sekä sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisessa perehdyimme syvemmin asiakaskuntaan, heille saatavilla olevaan tukeen ja palveluihin. Oli huolestuttavaa havaita, ettei yhteiskunnan tarjoama tuki palvele täysin asiakaskunnan tarpeita. Varhaisella yhteiskunnan tarjoamalla tuella voitaisiin välttää uusiutuvaa väkivaltarikollisuutta. Ymmärsimme, kuinka laaja-alaisista ongelmista on kyse asiakkaiden kohdalla. Opinnäytetyön aiheeseen, tutkimuskysymyksiin sekä haastattelukysymyksen laatimiseen saimme tukea rikosseuraamustyöntekijöiltä. Tämä kasvatti yhteistyökykyämme moniammatillisesti toimiessa. Työn laadun, tuloksien ja vaikutuksien arviointi tulee myös ilmi opinnäytetyössämme konkreettisesti pohdinnassa ja jatkotutkimuksien aiheissa. (Diak, i.a.)

Saimme tuotettua ja arvioitua tietoa, jolla voitaisiin asiakasryhmämme huomioiden tehdä työskentelystä vaikuttavampaa ja palvelevampaa, jotta asiakasryhmän hyvinvointia voitaisiin edistää. Useamman tutkimussuuntauksen mukaan ottaminen opinnäytetyöhömmme antoi meille moninaisemman kuvan yhdyskuntaseuraamustyöntekijän työn kuvasta ja mahdollisuuksista työskentelyyn väkivaltarikollisten kanssa. Prosessin aikana hahmottui, kuinka paljon teoriatietoa tulisi sisällyttää työhön, koska väkivaltarikollisuuteen kuuluu usein laaja-alaisia ongelmia sekä rikosseuraamustyöntekijöiden työskentely on erittäin laajaa. Ymmärsimme myös asiakkaan osallistamisen tärkeyden rangaistusajan prosessissa. Opinnäytetyö on kasvattanut osaamistamme tutkimuksellisessa kehittämistyössä, sen laatimisessa sekä toteuttamisessa. Nelivaiheinen opinnäytetyöprosessi on jäsentänyt suunnittelua, toteuttamista ja oman työn arviointia kriittisesti, jotta

kehittämistyö palvelisi laadukkaammin työelämäkumppania. Nämä ovat ammatillisesti kasvattaneet tutkimuksellista innovaatio- ja kehittämisosaamistamme. (Diak, i.a.)

Koronapandemia toi myös uusia haasteita opinnäytetyötä ajatellen, jolla vahvistui ongelmanratkaisukykyämme (Diak, i.a). Toiveena olisi ollut toteuttaa kyselyt yksilöhaastatteluna, mutta rajoitusten takia paikan päällä pidettävät haastattelut, olisivat olleet haastavia. Kyselyhaastattelun kysymykset haastoivat meitä opiskelijoina, jotta kysymykset vastaisivat tutkimuskysymyksiin ja olisivat mahdollisimman luotettavia. Tavoitteenamme oli luoda haastattelukysymyksiä, jotka vastaajat ymmärtäisivät samanlailla. Haastattelukysymysten tulisi olla kattavia, mutta kysymyksiä ei saisi olla liikaa kyselyssä. Lähetimme kyselylomakkeen Webropol-linkin Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyötaholle. Kysymykset tavoittivat vastaajat noin kahden viikon päästä. Jälkikäteen saimme tiedon, että nuorisotiimillä oli asiakkaina yli 21-vuotiaita rikoksen teko hetkellä, joten lähetimme kyselyn myös heille. Tarkoituksena oli, että kysely tavoittaisi kaikki rikosseuraamustyöntekijät, jotka työskentelevät väkivaltarikollisten kanssa rangaistusaikana. Varmuutta ei kuitenkaan ole, kuinka moni lopulta kyselyn sai. Kyselyyn vastasi 14 rikosseuraamustyöntekijää, joten tutkimus oli validi myös määrällisenä.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry (2017) tuo selvityksessä ilmi, että sosionomi (AMK) -tutkinnon perusta on jo itsessään monitieteinen ja oppimisympäristöt ovat moniammatillisia. Näin ammatillinen osaamisperusta koulutuksessa on laaja-alainen. Opinnäytetyön työstäminen opetti, kuinka laaja-alaista sosiaali- ja terveysalan kenttä on, ja kuinka tärkeitä on tuntea alueen palvelut, jotta asiakas saisi parhaan avun ja tuen. Moniammatillisuuden tuomat palvelut rangaistusajan jatkumona antaisivatkin parhaan mahdollisen avun uusintarikollisuuden jatkumon katkaisemiseksi.

Sosiaalialan ammattilaisina olemme työskennellessämme peilanneet ohjaavia lakeja ja asetuksia toimimiseemme. Opinnäytetyön kautta lakien ja asetusten tärkeys ohjaa työskentelyssä myös rikosseuraamusalalla. Väkivaltarikollisuudesta opimme, että väkivaltarikokseen syylistyminen ei ole usein pelkästään teko, vaan tekoon on voinut vaikuttaa koko elämänkaari. Jotta rikoksesta tuomittu voisi

irtaantua rikollisesta ajattelusta, tarvitsee hän kokonaisvaltaisesti vahvan tuen, eikä pelkkä tuomion suorittaminen riitä uusintarikollisuuden ehkäisyyn ja kuntoutumiseen. Rikosseuraamuslaitos on kehittänyt työskentelymetodejaan ja lähtökohtana on ihmisen arvokas kohtaaminen, joka lisää myönteistä vuorovaikutussuhdetta sekä luottamusta työssä.

Väkivaltavaivahan on pitkäkestoinen, josko siitä koskaan muuttuu. Siviiliaika pitäisi olla hyvin tasapainoista, että se ehkäisi uusia tapauksia. Luulen, että asian väheneminen tarkoittaisi myös rajua muutosta yhteiskunnan tukitoimissa ja rakenteissa. Väkivalta-asiat lähtevät usein jo lapsuudesta/nuoruudesta, silloin on vielä - ehkä - mahdollisuus vaikuttaa, aikuisia vaikeammin ohjattavissa.

12 JATKOTUTKIMUKSEN AIHEITA

Toteutimme opinnäytetyömme kyselyn koronapandemia aikana ja tämä saattoi vaikuttaa myös kyselytuloksiin kysyessämme työn vaikuttavuuden kokemuksista. Jatkotutkimus aiheena olisi hyvä kartoittaa väkivaltarikollisten kokemuksista yhdyskuntaseuraamustyön vaikuttavuudesta omaan elämään ja rikolliseen ajatteluun. Lisäksi rikokseen syyllistyneet voisivat kertoa jo hyviä sekä merkittäviä työskentelymuotoja sekä tuoda Rikosseuraamuslaitokselle kehittämisehdotuksia. On kuitenkin muistettava, että rikoksesta tuomitut ovat erittäin haavoittuvaisessa asemassa ja kyselyn tulisi toimia täysin anonyyminä. Useat Rikosseuraamuslaitoksen tutkimukset ja tehdyt opinnäytetyöt ovat keskittyneet vankilaolosuhteisiin, ja tärkeitä olisi myös tutkia lisää yhdyskuntaseuraamustoimiston ympäristössä, koska kyseinen asiakaskunta suorittaa tuomiotaan siviilissä kevyemmällä tukiverkostolla. Näin saataisiin myös yhteiskunnallisesti merkittävää tietoa siitä, kuinka palveluita olisi hyvä kehittää tähän päivään.

Tuloksissamme ilmeni väkivaltarikollisten kanssa työskentelyn haasteissa kokonaisvaltainen tuki ja laaja- alaisen sosiaalityön tärkeys. Jatkotutkimusaiheena voisi tulostemme perusteella tutkia Rikosseuraamuslaitoksen sekä sosiaalityön

yhteistyötä ja sen mahdollista kehittämistä vaikuttavammaksi. Väkivaltarikollisen syrjäytyminen haastaa Rikosseuraamuslaitoksessa tavoitteissaan väkivaltarikollisuuden ennaltaehkäisyssä ja etenkin yhdyskuntaseuraamustoimiston asiakkaat suorittavat tuomiotaan siviilissä. Rikosseuraamuslaitoksella ei löytynyt kohdennettua kokonaisvaltaista opasta tuomiota suorittaville, jossa olisi kaikki tarvittavat tiedot julkisista sekä yksityisten tarjoamista palveluista ja tuista. Nostamassamme teoriassa kävi ilmi, että kognitiiviset sekä neuropsykiatriset haasteet ovat osa monen väkivaltarikollisen elämää. Oppaan tulisi olla selkeä ja hyvin jäsenelty, ottaen huomioon helppolukuisuuden.

LÄHTEET

- A 578/1995 Asetus henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista
21.4.1995/578. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1889/18890039001#L21>
- Aaltonen, M., & Hinkkanen, V. (2014). *Katuväkivaltatyön vaikuttavuus: Helsinki Mission Aggredi- ohjelman arviointi*. Verkkokatsauksia.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152599/40_Helsinki-Mission.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Aggredi. (2023). *Aggredi-menetelmä auttaa irti väkivallasta*. (Helsinki-missio),
<https://aggredi.fi/>
- Airaksinen, J., Aaltonen, M., Tarkiainen, L., Martikainen, P., & Latvala, A. (2021). Associations of neighborhood disadvantage and offender concentration with criminal behavior: Between-within analysis in Finnish registry data. *Journal of Criminal Justice*, 74. (1–9).
<https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2021.101813>
- Allianssi. (i.a). Vaikuttavuuden ideapankki. Saatavilla 17.3.2022 <https://nuori-soala.fi/palvelut/nuorisoalanvaikuttavuus/vaikuttavuuden-ideapankki/>
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene. (2017). Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren: Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. Arene. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428
- Delisi, M., & G.Vaughn, M. (2008). *The Gottfredson–Hirschi Critiques Revisited: Reconciling Self-Control Theory, Criminal Careers, and Career Criminals*. Sage publications. (520–521).
- Diak. (i.a.). *Osaamisvaatimukset: Sosionomi (AMK)*. Saatavilla 25.1.2023
<https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>

- Euroopan neuvosto. (2009). Selitysosa ministerikomitean suositukseen jäsenvaltioille Euroopan neuvoston yhdyskuntaseuraamustyötä koskevista säännöistä. <https://rm.coe.int/16809e3c0e>
- Froggio, G., & Agnew, R. (2007). *The relationship between crime and “objective” versus “subjective” strains*. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0047235206001450?via%3Dihub>
- Geiran, V., & Durnescu, I. (2019). *Implementing community sanctions and measures. Guidelines council of Europe*. <https://rm.coe.int/implementing-community-sanctions-and-measures/1680995098>
- Helminen, J. (toim.). (2016). Työelämälähtöistä ammattikorkeakoulupedagogiikkaa rakentamassa. (Diak Työelämä 3). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-263-9>
- Kivivuori, ym. (2018). Kriminologia Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa. Gaudeamus Oy.
- Klepfisz, G., O' Brien, K., & Daffern, M. (2014). *Violent Offenders' Within-Treatment Change in Anger, Criminal Attitudes, and Violence Risk: Associations with Violent Recidivism*. School of Psychological Sciences, Monash University, Melbourne, Australia. (348–362). <https://www.tandfonline.com/anna.diak.fi/doi/full/10.1080/14999013.2014.951107>
- Koistinen, P., & Keskitalo, E. (2020). Opinnäytetyö ammattikorkeakoulussa. *Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0*. (Diak opetus, 7). Diakonia-ammattikorkeakoulu <https://libguides.diak.fi/c.php?g=670543&p=4760640>
- Koivisto, K., & Aro, P. (11.11.2019). *Ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden eettiset kysymykset*. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 72. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/262081/ePooki%2072_2019.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Kolttola, I. (2022). Rikollisuuden rakenne ja kehitys. Teoksessa I. Kolttola, (toim.), *Rikollisuustilanne 2021: rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa*. (s. 3–9. (Katsauksia 52/2022). Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

- https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/352005/Katsauksia_52_Rikollisuustilanne_2021_2022.pdf
- Konttila, A., Aaltonen, M., & Tyni, S. (2018). *Väkivaltarikollisten oma- ohjelman tehokkuuden arviointi uusintarikollisuuden näkökulmasta: analyysi omaohjelman suorittaneiden ja keskeyttäneiden väkivaltarikollisten uusintarikollisuudesta*. Edilex artikkeli 18577. (4). <https://www.edilex.fi/artikkelit/18577.pdf>
- Koppa. (23.4.2015). *Määrällinen tutkimus*. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>
- Koppa. (28.10.2021). *Laadullinen tutkimus*. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Kriminaalihuollon tukisäätiö. (i.a). *Kriminaalihuollon tukisäätiön historia*. Saatavilla 7.3.2023 <https://www.krit.fi/saatio/tutustu-saatioon/tausta/>
- L 400/2015 Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 10.4.2015/400 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150400>
- L 953/2009 Laki rikosseuraamuslaitoksesta 27.11.2009/953. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090953#L1P2>
- Lavikkala, R., & Linderborg, H. (toim.). (2011). *Rikosseuraamustyön kehittämisen kysymyksiä*. Acta Poenologica 2/2011. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus.
- Lehti, M. (2020). *Henkirikoskatsaus 2020*. Katsauksia 41/2020. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/319479/Katsauksia_41_Lehti_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Leinonen, J., Linderborg, H., & Vepsäläinen, J. (2019). Yhdyskuntapalvelun, valvontarangaistuksen ja ehdollisen vankeuden oheisrangaistuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun käyttö seuraamusjärjestelmässä. Alueelliset erot, yhdenvertaisuus ja viranomaisprosessien vaikutukset. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2020. (S. 29–30) https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/MWrrhylor/RISE-Julkaisu_1_2020_Yhdyskuntapalvelun_valvontarangaistuksen_ja_ehdollisen_vankeuden_oheisrangaistuksena_8211_ei_saavutettava.pdf

- Leppämäki, S. (9.1.2017). *ADHD:n yhteys rikollisuuteen*. Käypä hoito -suositus. Suomalainen lääkäriseura Duodecim. <https://www.kaypa-hoito.fi/nix00924#R1>
- Malkavaara, M., & Vesterinen, O. (2022). Tutkimusetiikka Diakissa. *Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0*. (Diak opetus, 7). Diakonia-ammattikorkeakoulu
<https://libguides.diak.fi/c.php?g=670543&p=4760641>
- Näsi, M., & Kolttora, I. (2021a). *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteina 2020- Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Katsauksia 48/2021. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/334787/Katsauksia_48_Nasi_Kolttola_2021.pdf?sequence=1
- Näsi, M., & Kolttora, I. (2021b). Pahoinpitely- ja ryöstörikokset. Teoksessa I. Kolttora, (toim.), *Rikollisuustilanne 2020: rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa*. (s. 35–66). (Katsauksia 49/2021). Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/337259/Katsauksia_49_Rikollisuustilanne_2020_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Oikeusministeriö. (i.a). Rikoksantorjunta. Saatavilla 15.2.2023 <https://oikeusministerio.fi/rikoksantorjunta>
- Opinkirjo. (i.a). *Aineiston analysointi ja tulosten visualisointi*. Saatavilla 19.3.2022 <https://opinkirjo.fi/tutkimuksen-perusteet/aineiston-analysointi/>
- Poliisi. 2022. *Väkivaltarikokset*. Saatavilla 27.8.2022 <https://poliisi.fi/vakivaltarikokset>
- Raunio, K. (2006). *Syrjäytyminen- Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia*. Gummerus Oy.
- Rikoksantorjunta.fi. (i.a.-a). *Väkivaltarikokset*. Saatavilla 27.8.2022 <https://rikoksantorjunta.fi/vakivaltarikokset>
- Rikoksantorjunta.fi. (i.a.-b). *Aggredi*. Saatavilla 10.1.2023 <https://rikoksantorjunta.fi/aggredi>
- Rikoksantorjunta.fi. (i.a.-c). *Väkivalta*. Saatavilla 10.1.2023 <https://rikoksantorjunta.fi/vakivalta>

- Rikoksentorjunta.fi. (i.a-d). Teorioita rikollisuuden syistä. Saatavilla 12.1.2023
<https://rikoksentorjunta.fi/teorioita-rikollisuuden-syista>
- Rikoksentorjunta.fi. (i.a-e). *Uusintarikollisuuden ehkäisy*. Saatavilla 15.2.2023
<https://rikoksentorjunta.fi/uusintarikollisuuden-ehkaisy>
- Rikoksentorjunta.fi. (i.a-f). *Väkivaltarikokset*. Saatavilla 10.3.2023
<https://rikoksentorjunta.fi/vakivaltarikokset>
- RISE. (24.6.2019a). *Historiaa*. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/historiaa.html>
- RISE. (24.6.2019b). *Yhdyskuntaseuraamustoimistot*. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjyhteystiedot/yhdyskuntaseuraamustoimistot.html>
- RISE. (8.7.2020a). *Kuntouttava toiminta- Ohjelmatyö*. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/toiminnot/kuntouttavatoiminta-ohjelmatyo.html>
- RISE. (17.12.2020b). *Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpano*. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/yhdyskuntaseuraamusten-toimeenpano.html>
- RISE. (14.1.2020c). *Rikosseuraamuslaitos*. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos.html>
- RISE. (3.9.2020d). *Arvot ja strategia*. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/arvot.html>
- RISE. (13.1.2020e). *Töissä Risessä*. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/tyojakoulutus.html>
- RISE. (2021). *Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2021*. https://www.rikosseuraamus.fi/material/collections/20220614144512/7a0qfFI1R/RISE_Tilastollinen_vuosikirja_2021_FI.pdf
- RISE. (2022a). *Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2021*. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 1/2022.
https://www.rikosseuraamus.fi/material/collections/20220228151442/7XPhj0GkD/Rikosseuraamuslaitoksen_tilinpaaatos_ja_toimintakertomus_vuodelta_2021.pdf
- RISE. (2022b). *Rikosseuraamusasiakkaat 30.4.2022*. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 2/2022.

- [https://www.rikosseuraamus.fi/material/collecti-
ons/20220614100448/7a0YlpyOn/Rikosseuraamusasiak-
kaat_30042022.pdf](https://www.rikosseuraamus.fi/material/collecti-
ons/20220614100448/7a0YlpyOn/Rikosseuraamusasiak-
kaat_30042022.pdf)
- RISE. (31.8.2022c). *Valvontarangaistus*. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/yhdyskuntaseuraamustyo/valvontarangaistus.html>
- RISE. (16.12.2022d). *Päihdetyö*. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/kuntoutus/paihdetyo.html>
- RISE. (31.8.2022e). *Päihdeohjelmat*. <https://rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/kuntoutus/paihdetyo/paihdeohjelmat.html#>
- RISE. (31.8.2022f). *Yhdyskuntapalvelu*. <https://rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/yhdyskuntaseuraamustyo/yhdyskuntapalvelu.html#>
- RISE. (1.9.2022g). *Rangaistusajan suunnitelma*. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikoksestatuomituille/yhdyskuntaseuraamustasuorittavalle/rangaistusajansuunnitelma.html>
- RISE. (2.1.2023). *Historiaa*. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/historiaa.html>
- Seitamaa-Hakkarainen. (i.a.). Kvalitatiivinen sisällönanalyysi. Saatavilla 19.3.2022 <https://metodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/>
- Seppänen-Järvelä, R., Åkerblad, L., & Haapakoski, K. (2019). Monimenetelmällisen tutkimuksen integroivat strategiat. *Yhteiskuntapolitiikka*, 84(3), 332–339 <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019061220179>
- Sosiaali- ja Terveysministeriö. (i.a.). *Sosiaalinen kuntoutus*. Saatavilla 25.1.2023 <https://stm.fi/sosiaalinen-kuntoutus>
- Suonio, M. (2014). Sosiaalityö rangaistusteoreettisessa ajattelussa. Teoksessa H. Lindeborg., M. Suonio., & M. Lassila (toim.), *Sosiaalityö ja sosiaalinen tuki rikosseuraamusalalla* (s. 73–88). (Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2014). RISE https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/NdFcA-rAZr/RISE_1_2014_Sosiaalityo_ja_sosiaalinen_tuki_280214web_versio1.3.pdf
- Suonpää & Raeste(2022). Henkirikokset. Teoksessa I. Koltola, (toim.), *Rikollisuustilanne 2021: rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten*

- valossa*. (s. 11–29. (Katsauksia 52/2022). Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/352005/Katsauksia_52_Rikollisuus-tilanne_2021_2022.pdf
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tyni, S. (2015). *Vankeinhoidon vaikuttavuus*. Onko kuntoutuksella tilastollisia perusteita? Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2015. https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/l1CTvAnMd/RISE_1_2015_Vankeinhoidon_vai-kuttavuus_-_Onko_kuntoutukselle_tilastollisia_perusteita_Sasu_Tyni_vaitoskirja_net.pdf
- Vehkalahti, K. (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Finn Lectura. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305021/Kyselytutkimuksen-mittarit-ja-menetelmat-2019-Vehkalahti.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Webropol. (i.a.). *Kerää vastauksia kyselyyn*. Saatavilla 17.3.2022 <https://webropol.fi/kysely-ja-raportointityokalu/keraa-vastauksia/>

LIITE 1. Kyselylomakkeen kysymykset

1) Työskentelen tiimissä:

Yhdyskuntapalvelu

Ehdonalaisvalvonta

Nuoriso

2) Työkokemus Rikosseuraamuslaitoksella?

alle 1 vuosi

1 vuosi, alle 5 vuotta

5 vuotta, alle 10 vuotta

10 vuotta tai yli

3) Kuinka usein työskentelet väkivaltarikoksesta tuomittujen kanssa?

päivittäin

viikoittain

kuukausittain

4) Arvio väkivaltarikoksesta tuomittujen asiakkaittesi määrästä?

0–25 %

26–50 %

51–75 %

76–100 %

5) Arvio väkivaltarikoksen uusineiden asiakkaitesi määrästä?

0–25 %

26–50 %

51–75 %

76–100 %

6) Minkä tekijöiden arvioit vaikuttaneen asiakkaiden väkivaltarikoksen tekoon?

7) Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet väkivaltarikoksen uusimiseen?

8) Mitkä ovat mielestäsi rangaistusajan keskeiset tukitoimet, joilla vähennetään riskiä väkivaltarikoksen uusimiseen?

9) Olisiko muita tukitoimia, joita voitaisiin hyödyntää rangaistusaikana, jotta rikos ei uusiutuisi?

10) Oletko kouluttautunut johonkin seuraavista Risen ohjelmatöistä? Jos kyllä, miten koulutuksen vaikuttavan työhösi:

SUHA

OMA

VKM (RMK)

Muu mikä:

Vaikutus työhön:

11) Mihin muihin avun ja palveluiden piiriin ohjaat asiakkaita työssäsi ja kuinka koet ohjauksen vaikuttavan uusintarikollisuuden ennaltaehkäisyyn?

Helsinki Mission Aggredi

Mielenterveyspalvelut

päihdepalvelut

Muu mikä?

Vaikutus työhön:

12) Oletko kokenut uusia haasteita viimeisen kahden vuoden aikana työssäsi? kerro millaisia?

13) Mitä kehittämissuhteita teillä on väkivaltarikollisten kanssa työskentelyyn?

- a. työn vaikuttavuuden parantamiseen?
- b. RSKK koulutuksiin?
- c. uusiin ohjelmatöihin?
- d. Tukitoimiin?
- e. muuhun mihin?

14) Sana on vapaa:

LIITE 2. Saatekirje

Olemme viimeisen vuoden sosionomiopiskelijat Pia Mattila ja Tomi Marttila Diakonia-ammattikorkeakoulun Helsingin kampukselta ja teemme parhaillaan opinnäytetyötä yhteistyössä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa.

Yhteistyöstä kiittäen
pia.mattila@ student.diak.fi
sekä
tomi.marttila@student.diak.fi

SAATEKIRJE KYSELYTUTKIMUKSEEN

Hei Rikosseuraamuslaitoksen Yhdyskuntaseuraamustoimiston rikosseuraamustyöntekijä.

Olemme parhaillaan tekemässä opinnäytetyötä Rikosseuraamuslaitokselle ja opinnäytetyömme aiheena on selvittää 14 kysymyksen kyselytutkimuksella teidän kokemuksia työn vaikuttavuudesta väkivaltarikollisten kanssa työskentelystä. Kysely lähetetään Helsingin ja Uudenmaan Yhdyskuntaseuraamustoimistoihin.

Opinnäytetyössämme olemme rajanneet väkivaltarikoksen tekijät yli 21- vuotta täyttäneisiin rikoksen tekoheikellillä. Kyselyssä toivomme omakohtaisia kokemuksia ja mielipiteitä työn vaikuttavuudesta työskentelyyn heidän kanssaan. Tavoitteenamme on kartoittaa, koetteko te ammattitaitonne sekä valmiutenne riittäväksi vaikuttavaan työskentelyyn väkivaltarikollisten kanssa työskentelyyn. Lisäksi haluamme tutkia, tarjoaako Rikosseuraamuslaitos sekä yhteiskunta asiakkaan tueksi tarpeeksi vaikuttavaa ohjelmatyötä ja muita tukitoimia. Vai löytyisikö henkilökunnalta kehitysehdotuksia? Olisiko muita tukipalveluita, joita voisi hyödyntää asiakkaan tueksi rangaistusajana uusintarikollisuuden ennaltaehkäisyä ajatellen?

Vastausaikaa kyselyyn on xxxxx asti ja kysely on vapaaehtoinen. Kyselyyn vastaaminen tehdään anonyymisti. Opinnäytetyöllämme Rikosseuraamuslaitos saa aineistoa organisaation ja toiminnan kehittämiseen. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja aineisto analysoidaan tilastollisin menetelmin. Tutkimusaineisto kerätään vain tähän opinnäytetyöhön ja kun analyysi on valmistunut, hävitetään aineisto sen valmistuttua. Valmis opinnäytetyö tullaan julkaisemaan osoitteessa www.theseus.fi

Opinnäytetyötämme ohjaa Diakonia- ammattikorkeakoulun lehtori Sanna-Maija.Kohonen@diak.fi